

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ι΄

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 15 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΗ 1912

ΑΡΙΘΜΟΣ 490

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ-
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ. Δημοτικό τραγούδι.
ΧΡ. ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ. Ξύπνα Ρωμιέ — Λύκοι.
ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Τραγούδια του Alfred de Musset.
Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Ἡ τιμὴ καὶ τὸ χρῆμα (συνέχεια).
Ν. ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ. Τὸ Α΄. δασκαλικὸ συνέδριον ἐπὶ τὴν Πόλιν.
Ε. CLÉMENT. Ἐνα φιλολογικὸ γράμμα.
ΣΤ. ΜΑΒΡΟΘΑΛΑΣΣΙΤΗΣ. Ἀπὸ τὸν κόσμον τῷ σχολειῷ
μας.
ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ. Στὴ φίλια. — Κρήτη. —
Στὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ. — Ὁ Ἔρωτας.
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ. — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ. —
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΟ Α΄ ΔΑΣΚΑΛΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Ἐπὶ τέλους ὕστερ' ἀπὸ πέντε χρόνια, ἀπὸ τὴν ἔδρυσιν τοῦ «Διδασκαλικοῦ συνδέσμου» τῶν δασκάλων τῆς Τουρκίας, μπόρεσαν καὶ κάμανε οἱ δασκάλοι κουτσὰ στραβά ἓνα συνέδριον ἐδῶ, ὅπου παρουσιάστηκαν παραπάνω ἀπὸ 200 δασκάλοι, ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ Κράτους.

Ὅλοι οἱ δημοδασκάλοι ἐπὶ τὴν Τουρκίαν εἶναι ἴσους 6500. Ἀπ' αὐτοὺς εἶναι γραμμένοι ἐπὶ τὸν σύνδεσμό τους μονάχα 167!!! σὲ πέντε χρόνια μέσα.

Ἀπ' αὐτὸ μπορεῖ κανεὶς νὰ καταλάβει τί ζῶν ἔχουν μέσα τους οἱ δασκάλοι: μας καὶ τί ζῶν μποροῦνε νὰ δώσουν ἐπὶ τὰ παιδιὰ, πού τὰ παίρνουν ἐπὶ λαίμω τους. Μιά συντεχνία ἀπὸ 6500 άτομα, νάχει ἓνα σωματεῖο μὲ 167 μέλη!!

Σ' αὐτὸ βέβαια θὰ πούνε μερικοί:

— Τί νὰ σοῦ κάνουν οἱ ἄνθρωποι ἀφοῦ φοφοῦν ἀπὸ τὴν πείνα, τί ζῶν μποροῦν νάχουν μέσα τους;
— Τοὺς ἀπαντῶ:—Γιὰ τοῦτο ἴσα ἴσα ἐπειδὴ πεινοῦν, ἔπρεπε ἀπὸ πολὺν καιρὸ νὰ κολληθοῦν ὅλοι ἐπὶ τὸν συνδικατο τῆς συντεχνίας τους, νὰ δουλέψουν

γι' αὐτὸ, νὰ μορφώσουν, μιὰ γερὴ ἀλληλεγγύη ἀνάμεσόν τους, νὰ στρέψουν ὅλες τὶς ἐλπίδες τους σ' αὐτὸ καὶ νὰ μὴ περιμένουν ἔλεος ἀπ' τοὺς τσορμπατζήδες καὶ τοὺς παπάδες, γιατί τὰ δυὸ αὐτὰ στοιχεῖα εἶναι οἱ πρῶτοι τους ἐχθροί: καὶ τότε, εἴταν τᾶκαναν αὐτὰ καὶ ἀκολουθοῦσαν ἓνα καθαρὸ ἐργατικὸ πρόγραμμα, τότε ἢ πείνα τους θὰ ἔσβυνε, ἢ κοινωνικὴ θέσιν τους θὰ καλλιτέρευε, ἢ δουλειὰ τους θὰ πήγαινε μπροστὰ καὶ μ' ἓνα λόγο θὰ ἐπιβαλόντουσαν ἐπὶ τὴν κοινωνία ὅπως θέλανε.

Ἀπ' αὐτὰ ἔμως τίποτε δὲν ἔκαναν. Γιὰ τοῦτο εἶναι ἄξιοι τῆς τύχης τους.

Ἀπ' τὸ συνέδριον αὐτὸ, πού γένηκε τίς περασμένες ἐδῶ, κανεὶς βέβαια δὲν περιμένε πολλὰ πράματα γιὰ τὶς παραπάνω αἰτίες καὶ γιατί ὅλοι ἔξερουμε τὴν ψυχολογίαν τοῦ δασκάλου μας, τίς σκέψεις του, τίς ἀναρχίες του (!) κτλ.

Μέσα ἐπὶ τὸ γενικὸ ἔμωσ πεσιμισμῷ, ξάρνου λάμψανε τὰ μάτια μας ἀπὸ χαρὰ, εἴταν εἶδαμε ἀνάμεσον τοὺς συνέδρους, πού ὅλοι τους ἦρθαν ἀνέτοιμοι καὶ ἀμελέτητοι, σὰ νάταν γιὰ τὸ θέατρο, μερικοὺς δικούς μας, γεμάτους ζῶν καὶ δράσιν, ἀρματωμένους μὲ ἀρκετὲς νέες ἰδέες. Ἀκούσαμε τὸ Θεοδωρίδην νὰ φωνάζει: «Εἶμαστε σοσιαλιστές! Εἶμαστε ἐργάτες!» τὸν Ἰορδανίδην νὰ ζητᾷ καθαρὴ ἐργατικὴ ὀργάνωσιν, τὸ Ραφτόπουλον νὰ φωνάζει νὰ διώξουν τοὺς καθηγγητὲς ἀπ' τὸ σύνδεσμον, τὸ Γιανακάκη καὶ ἄλλους νὰ κακίζουσιν τὸ φέροσμον τῶν μητροπολιτᾶδων ἀγνάντια τους, ἄλλους νὰ ζητοῦν ἀπεργίαν καὶ ἄλλους ἄλλα. Ἀκούσαμε ἐπίσης καὶ κυρίες ἐμοιδεάτισσες σὰν τὴν Ἰπ. Ἀδαμαντιᾶδην καὶ τὴν Ἀφρ. Ἰκέντζογλου νὰ φωνάζουσιν ὁ μιστὸς τους νὰ εἶναι ἴσος μὲ τὸ μιστὸ τῶν δασκάλων, γιατί, λέει, ἢ γυναίκα πρέπει νάναί ἴση μὲ τὸν ἄντρα.

Ὅλα αὐτὰ καλὰ καὶ ἄξια κ' εὐτυχῶς πού εἰπώθησαν γιὰ νὰ μετριάσῃ ἢ ἐλεεινὴ ἐντύπωση, πού ἔκαναν οἱ ἀνοησίες πολλῶν ἄλλων, σὰν κάποιου, πού ζήτησε οἱ δασκάλοι νὰ μαθαίνουν καὶ ἱεροψάλτες, νὰ κάνουν καὶ τὸν παπᾶ ἐπὶ χωριά, καὶ ἄλλον, πού ζήτησε νὰ προσφωνήσῃ τοὺς συνάδερφούς του μὲ λατινικοὺς στίχους!!! κ. ἄ. ἄ.

Ἀπ' τοὺς δικούς μας τοὺς πεντέξη νέους, περιμέναμε βέβαια νὰ δείξουν κάποια ζῶν, πού ἔχουν μέσα τους καθὼς καὶ τὴν ἔδειξαν μὲ τὰ σπινθηροβολήματά τους πάνω ἐπὶ τὸ βῆμα τοῦ βουτηγμένου ἐπὶ

βούρκο του σχολαστικισμού Φιλολογικού Σύλλογου.

Ἄλλ' ἔμεις θέλαμε, οἱ πεντέξη αὐτοὶ νὰ ξέρουν καὶ νὰ βροντοφωνήσουν πολὺ πρὸς πολλὰ ἀπ' ἑσὰς ἑλ-παν. Τοὺς θέλαμε ν' ἀνέθουν τὸ βῆμα πάνοπλοι, ἐτοιμασμένοι, μελετημένοι, μὲ ὀρισμένο πρόγραμμα. Τοὺς θέλαμε νὰ προσπαθῆσουν νὰ μάθουν ἀπὸ πρὶν, πῶς ὀργανώθηκαν οἱ δασκάλοι στὴν Εὐρώπη, τί ὄραμο ἀκολουθοῦν, τί πολιτικὴ βαστοῦν. Τοὺς θέλαμε νὰ ξέρουν ὅτι πρὶν κάμποσες μέρες ἀπ' τὸ δικό τους τὸ συνέδριο, εἶχαν κογκρέσο οἱ γάλλοι δημοδασκάλοι στὸ Chambéry, ἔπου κηρύξαμε τὴν ἔνωσή τους μὲ τὴ Comédération Générale de Travail (Γενικὴ Ἑργατικὴ Ὁμοσπονδία) καὶ τὴν ἀλληλεγγύη τους μὲ ὅλη τὴν ἐργατικὰ τοῦ κόσμου, καὶ ἀφοῦ συζήτησαν τὰ σχετικὰ μὲ τὸ ἐπάγγελμά τους ζητήματα, συζήτησαν κατόπι καὶ τίς νεώτερες ἰδέες, φεμινισμό, ἀντιμιλιταρισμὸ, νεοκλαθουσιανισμό, κ. ἄ., κατόπι ξεπέταξαν τοὺς καθηγητὲς ἀπ' τὸ συνδικατο τοὺς, κ' ἔτσι κηρύχτηκαν καθαρὸ ἐργατικὸ συνδικατο, πράματα ποὺ ἔκαναν τὸν μπουρξουαξισμό τῆς Γαλλίας νὰ γίνῃ ἀνάστατος καὶ ν' ἀναγκάσῃ τὸν ὑπουργὸ τῆς Παιδείας νὰ θελήσῃ νὰ διαλύσῃ τὸ συνδικατο τοὺς, γιατί. λέγει, μὲ τίς ἐπαναστατικὲς ἰδέες ποῦχουν οἱ δασκάλοι αὐτοὶ, θὰ κάνουν τὰ παιδιὰ τέλειους ἐπαναστάτες. Δὲν τῶφαγε ἔμωσ ὁ ὑπουργὸς γιατί τὸ συνδικατο αὐτὸ ἔχει βαθεῖς ρίζες καὶ εἶνε ἀκλόνηστο. Καὶ τοὺς θέλαμε ἀκόμα νὰ ξέρουν τί ἔκαναν οἱ βούργαροι δασκάλοι, ποὺ δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς, ποὺ εἶχαν κ' αὐτοὶ συνέδριο στὴ Μακεδονία καὶ πῶς ἀπεφάσισαν νὰ ξεπετάξουν μὲ κάθε τρόπο ἀπὸ πάνω τους τὸ ζυγὸ τῆς Ἑξαρτίας τους.

Αὐτὰ ὅλα θέλαμε νὰ τὰ ξέρουν οἱ δικοὶ μας οἱ νέοι οἱ πεντέξη τοῦλάχιστο καὶ νὰ τὰ βροντοφωνήσουν, ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια μερικῶν συνάδερφων τους, ποὺ μέρα μεσημέρι τραθοῦν ὑπνο μεσανυχτικατο.

Δυστυχῶς ἔμωσ κανεὶς δὲν τάξερε αὐτά.

Στὸ συνέδριο ἀκούστηκαν ἀκόμα φωνές : « **Ψωμί, ψωμί θέλουμε ! Πεινοῦμε !** » Ἄλλοι πρότειναν μὲ λαχεῖα, μ' ἐράνους κ' ἐλέητα νὰ δυναμώσουν τὸ σωματεῖό τους.

Ὅλ' αὐτὰ εἶναι δουλόπρεπα. Τὸ ψωμί σήμερα δὲ δίνεται, ἀλλὰ παίρνεται. Ὁ ἐργάτης, ἔποιος κ' ἂν εἶν' αὐτὸς, δὲν πρέπει, οὔτε τοῦ ἀρμόζει νὰ ζητάει τὸ ψωμί, γιατί εἶναι βέβαιο, πῶς δὲ θὰ τοῦ τὸ δώσουν. Πρέπει νὰ τὸ παίρνει μὲ τὴ γροθιά του, μὲ τὴν ἐπιβολή του, μὲ τὴ δύναμή του.

Ὅργανώνεται, μορφώνεται, κηρύχνει τὴν ἀλληλεγγύη του μὲ ὅλη τὴν ἐργατικὰ τῆς οἰκουμένης, δυναμώνει καλὰ καὶ τότε τρίζει τὰ δόντια του, δείχνοντας τὴ δύναμή του καὶ τὴν ἐπιβολή του καὶ

στὴν ἀνάγκη κηρύχνει τὸν πόλεμο στὸ μόνο του ἔχτρο, τὸν πλουτοκρατισμὸ καὶ τὰ παρακλάδια του, παπαδισμό, τσορμαπατζιδισμό κτλ... Κ' ἔτσι μὲ τὴν ἐπιβολή του παίρνει τὸ ψωμί του, ποὺ ὁ ἔχτρος του δὲν τοῦ τὸ δίνει ἀλλιῶς. Ἔτσι πρέπει νὰ ὀργανωθοῦν καὶ οἱ δασκάλοι καὶ μὲ τέτιο τρόπο νὰ ζητήσουν τὸ δικιο τους, τὸ ψωμί τους, τὴ ζήση τους.

Ἄς εὐκῆθοῦμε τοῦ χρόνου στὴ Σμύρνη, ἔπου θάναί πρὸ μακρὰ ἀπ' τὸ τὴν παπαδισμό, νάκούσουμε καὶ νὰ διοῦμε ἔτι περιμένουμε μονάχα ἀπ' τοὺς νέους τοὺς δικούς μας, γιατί ἀπ' τοὺς ἄλλους, τοὺς στραβωμένους ἀπ' τὸ σχολαστικισμό, δὲν μποροῦμε καὶ δὲν πρέπει νὰ περιμένουμε τίποτα, τίποτα.

Ὅταν ὀργανωθοῦν καλὰ κ' ἐπιβληθοῦν στὴν κοινωνία, τότε δὲ θὰ ξεφυτρώνουν καὶ διάφορα κατουρλομανιτάρια νὰ τοὺς φωνάζουν Δονκιότους σὰν τὸν περίφημο δημοκῶπο δημοσιογράφου Π. Κερίσσυλου, ποὺ σὲ κύριο ἄρθρο στὴν ἐφημερίδα του «Νέα Πατρίς» ἔβρισε μὲ τὸ χυδαιότερο τρόπο τοὺς δικούς μας, δηλαδὴ αὐτοὺς, ποὺ ἔδειξαν πῶς ἔχουν κάποια ζωὴ μέσα τους καὶ δὲν κοιμοῦνται.

Πόλη 20.8.912

ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ

ALFRED DE MUSSET

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΦΟΡΤΟΥΝΙΟ

Δὲ θ' ἀκούσετε γιὰ κείνη μῆτε τόσο

νὰ σὰς πῶ,

Δὲν τὸ θέλω, δὲν μπορῶ νὰ φανερώσω

ποιὰ λατρεύω, ποιὰ ἀγαπῶ.

Στοῦ χοροῦ μας τὸ τραγούδι μόνο ἄς τρέμει

ἢ ἄμορφη

τῶ μαλλιῶν τῆς, ποὺ τὰ παίρνουν οἱ ἀνέμοι

σὰν τὰ στάχια τὰ ξανθιά.

Ὅλη ἡ νιότη μου γι' αὐτὴν ἔχει ἀναδώσει

μιὰ πνοή,

καὶ ἀψηφᾷ ἡ καρδιά μου πάντα νὰ τῆς δώσῃ

καὶ τὴν ἴδια μου ζωή.

Κρύφει πόνε, πῶς μὲ κανεὶς καὶ σπαράζω !

Τί κακό !

Θάπτω μέσα στὴν καρδιά μου, δὲ λογιαῖζω

τὸ τρανὸ μου μυστικόν.

Μὰ ἔτσι μοῦρχεται ὡς τὰ χεῖλια πάντ' ἀπάνω

νὰ σὰς πῶ

τόνομά τῆς, τόνομά τῆς...ὦ ! ἄς πεθάνω

μὴ μοῦ μάθουν ποιὰ ἀγαπῶ.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Η ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ (*)

Και ἡ Ἐπιστήμη πού ἐρχόταν με χτυποκάρδι στο σπίτι της, ἔμεινε μία στιγμή στο δρόμο και τοὺς ἐπαρατήρησε. Καὶ ἐνῶ ἀπὸ ἕνα μέρος γρικοῦσε μίαν ἀγρία στενοχωρία νὰ τῆς σφίγγει τὴν τίμια καρδιά της, καὶ ἐνῶ κρῦος ἴδρος ντροπῆς τῆς περιδρεχε τὰ χέρια καὶ τὸ μέτωπο, ἐκείνη τῆ στιγμή τῆς ἐκάστηκε ἀκόμα πλιὸ ὠραία ἢ θυγατέρα της, στ' ἀνθὶ τῆς νεότητος, κι ἄλλο τόσο ὠραῖος κι ὁ Ἄντρεας, καὶ σὰν καμωμένος γιὰ νὰ νᾶναι τὸ ταῖρι τῆς κόρης της. Κ' ἡ μάννα εἶπε ἀθέλητα μετὰ τὸ νοῦ της: «ὦ νὰ τὴν ἐπαιρνε». Καὶ ἡ σκέψη της ἀποτέλειωσε τὸ λόγο πού τῆς ἔδωκε μέσα ἀπὸ τὰ βράθια τῆς καρδιάς της: «Θὰ ἐκλειούσαν ἔτσι κι εἶλα τὰ στόματα. Νὰ μὴν εἶναι σπίτι αὐτὸς ὁ μεθύστακας. Τί ξαπόρμηση ναῦρω τώρα γιὰ τὴν ὑπόληψή μας;» Κι ὤρμησε στο σπίτι κ' ἐκλείσε μετὰ τὸ συρτάρι τὴν πόρτα. Καμπόσες στιγμὲς ἔμειναν καὶ οἱ τρεῖς τοὺς ἀκίνητοι, ἀλαλοὶ, στατικοί, μὴ ξέροντας κανέναν τί ἔπρεπε νὰ κάμει. Ἡ Ρήνη εἶχε ἀχνίσει ἀπὸ τὴ ντροπὴ καὶ ἀπὸ τὸ φόβο κ' εἶταν παρέτοιμη νὰ λιγοθυμήσει, παρόμοια σ' ἕνα ἀχνόθωρο λουλούδι πού μαραινέται πρὶν ξεμπομπουκιάσει. Ὁ Ἄντρεας ἔκανε τὸν ἀδιάφορο, μὰ ἡ καρδιά του τοῦ ἐσάλευε τὸ στήθι· ἡ μάννα δὲν ἤξερε ἂν ἔπρεπε νὰ χτυπήσει τὸ κεφάλι της καὶ νὰ κλάψει, ἂν ἔπρεπε νὰ φωνάξει καὶ νὰ βρῖσει, ἂν ἔπρεπε νὰ μιλήσει καλὸτροπα καὶ νὰ διορθώσει, ἂν ἠμπούρει, τὴ συμφορὰ. Τί εἶχαν κάμει ὀλομόναχοι τόσην ὥρα; Καὶ πόση ὥρα τὸν εἶχε μέσα; Τέλος ἀποφάσισε νὰ μιλήσει. Ἡ Ρήνη ἀναστέναξε:

«Ἄντρεα», εἶπε μετὰ σιγαλὴ μὰ σταθερὴ φωνή, «ἐδάλλθηκες νὰ ντροπιάσεις τὸ φτωχικό μου;»

«ὦ μάννα», εἶπε ἡ Ρήνη ξεσπώντας σὲ δάκρυα «ὦ μάννα!»

«Ὅχι», εἶπε ὁ Ἄντρεας γενόμενος πλιὸ κόκκινος.

«Δὲν ἐσκέφτηκες», ἔξακολούθησε πικρά, «πὼς εἴμαστε φτωχοὶ ἄθρωποι, ἀδύνατο μέρος, πὼς δὲν ἔχουμε παρὰ τοῦ θεοῦ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ὑπόληψή μας, καὶ τὸ μοναχὸ ἀποκοῦμπι τῆς φαμελιάς μου δὲν εἶμαι παρὰ ἐγώ, μία καὶ μὴν γυναικίκα σὰν ἔρμη, γιὰτὶ τὸν ἄντρα πῶχω εἶναι σὰ νὰ μὴν τὸν εἶχα;» Κ' ἐδάλλθηκε νὰ κλαίει.

«ὦ μάννα», ξανάπε ἀναστενάζοντας ἡ Ρήνη, «θὰ σοῦ πεῖ ἡ καρδιά του εἶναι χρυσοῦ, δὲν καταδέχεται τὴν ἀτίμια».

«Γιὰτὶ τὸν ἐμπασες μέσα; γιὰτὶ ἦρθες μέσα, Ἄντρεα; Ἡ γειτόνισσα στο φῶρο τὸ βουκκινίζει κ' ἔχει δίκην ποιός θὰ τῆνε πάρει τῆ δυστυχημένην τώρα πού τῆς ἔκαμες αὐτὸ τὸ κακό;»

«Ἄκου», εἶπε ὁ Ἄντρεας πειραγμένος, «δλο τὸ μπόργο μ' ἐγνώρισε τίμονε, καὶ ἡ ἴδια μετὰ ξέρεις. Τί νὰ σοῦ κάμω; Ἡ ἀγάπη δὲν παίρνει τὸ θέλημα

τῶ γονιῶνε· γεννιέται μοναχὴ της. Τῆ Ρήνη ἐγὼ τῆνε παίρνω».

«Δὲ μένει ἄλλο», εἶπε ἡ μάννα μ' ἕναν ἀναστεναγμὸ παρηγορητικό, «ἔτσι μόνο θὰ γλυτωθεῖ ἡ τιμὴ μας».

«Ἄ θέλεις», ξανάπε ἀδιάφορα ὁ Ἄντρεας «φέρε καὶ τώρα τὸν παπᾶ καὶ τὸ νουὸ γιὰ νὰ τελειώσῃ. Μὰ σὶώρα Ἐπιστήμη, ξέρεις τὴν περιληψὴ τοῦ σπιτιοῦ μου. Ὁ κακομοῖρης ὁ πατέρας μου μ' ἄφηκε χρέγια πού ὀλοένα τὰ πλερώνω· τί νὰ πρωτοκάμω μ' αὐτὰ τὰ μπράτσα; Σκίσε μου τὴν καρδιά: μέσα θαῦρεις τῆ Ρήνη σου. Τὴν ἀγαπᾶω ἀπὸ κεινο τὸ βράδι: τὰ μάτια της μ' ἐκάψανε. Μὰ πὼς νὰ τῆνε ζῆσω, πὼς νὰ κουνάρῃσω παιδιὰ;»

«Αὐτὸ συλλογιέσαι! Καὶ δὲ βοηθάει ὁ θεὸς; Δουλευταδες καὶ οἱ δύο ποιόνε ἔχετε ἀνάγκη;»

«Ὅχι, σὶώρα Ἐπιστήμη» θὰ ξεπέσει κι ἄλλο τὸ σπίτι μου, θὰ μοῦ τὸ πουλήσουνε, θὰ ντροπιαστῶ στὸν κόσμω!»

«Δουλευταδες καὶ οἱ δύο, ποιόνε ἔχουμε ἀνάγκη», εἶπε τώρα ἡ Ρήνη, ἀνάμεσα στὰ δάκρυά της, «καὶ σ' ἕνα καλύδι, μετὰ τὴν ἀγάπη μας, θὰ ξαλλάξουμε τὴ ζωὴ μας καὶ γιὰ δλο τὸ βιὸς τοῦ κόσμου;»

«Θέλω νᾶσαι σὰν κυρὰ στὰ χέρια μου· δὲ σὲ παίρνω στὴν κακομοιριά. Τί δίνεις, κυρὰ Ἐπιστήμη;»

«Τὸν ἄθροπό μου», ἀποκρίθηκε μετὰ περηφάνεια σφουγγίζοντας τὰ μάτια της, «καὶ τὴν εὐκὴ μου! Γιὰτὶ δὲν πράξεις σὰν τίμιος ἄντρας πού εἶσαι; Τὴν ἀγαπᾶς; πᾶρ' τῆνε. Ὁ θεὸς βοηθός. Φτωχοὶ ἄθρωποι εἴμαστε, τῶξερεις».

«Χωρὶς τίποτα;» ἐρώτησε στενοχωρημένος.

«Τὴν ἐπείραξες, κ' εἶναι ἀδύνατο μέρος ἡ δύστυχη. Τρεῖς ἑκατοστὲς ἔχει κι ὄχι ἄλλα».

«Σὰν τίποτα», εἶπε σταυρόνοντας τὰ χέρια· «τί νὰ πρωτοκάμω;»

«Τὴν ἐπείραξες», τοῦ ξανάπε ἡ μάννα ἀψιωμένη, «ἂν εἶσαι τιμημένος δεῖχτο. Εἶδὲ τὴν ἔχεις στο λαιμὸ σου!»

«Δὸς μου ἔξη νὰ λευτερώσω κάνε τὸ σπίτι μου. Ἄνάθεμά τα τὰ τάλλαρα».

«ὦ δὸς τα μάννα!» εἶπε τότες κλαίοντας ἡ Ρήνη καὶ σηκόνοντας πρὸς τὴ μάννα τὰ χέρια της· «μ' αὐτὰ θ' ἀγοράσεις τὴν εὐτυχία μου. Ὅσοι ἄντρες κι ἂν εἶναι στὸν κόσμω, οὔτε και βασιλόπουλα, δὲ θὰ μ' ἀγαπήσει κανέναν σὰν τὸν Ἄντρεα· οὔτε και γώ!»

«Τί λές», τῆς ἀποκρίθηκε, ρίχνοντάς της μίαν σκληρὴν ματιά. «Ἐσὺ ἐσφαλές κ' ἐγὼ ν' ἀδικήσω τὰ δέρφια σου τάλλα· δύο θεριά ἀξιαίνου ὀλοένα κατόπτι σου καὶ τ' ἀρσενικό μένει στο δρόμο. Τί ἄλλο νὰ κάμω γιὰ σᾶς; ἔ, τι μποροῦσα δὲν τῆκαμα; Δὲν ἔχω ἄλλα».

«Ἐτσι εἶναι ἀδύνατο», εἶπε ὁ Ἄντρεας κ' ἐδάκρυσε.

Μὰ τότες ἡ κυρὰ Ἐπιστήμη ἐθύμωσε. Ἐσήκωσε ψηλὰ τὸ χέρι της, καὶ ἀχνὴ καὶ μετὰ σπίθες στὰ μάτια τοῦπε:

«Ἐτσι εἶταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ του τὸ σπίτι σου: ἔτσι. Κ' ἐγαλάστηκε καθὼς· τοῦπρεπε. Καὶ σὺ ἀκο-

(*) Κοίταξε ἀριθ. 487, 488 καὶ 489.

λουθᾶς τὸ παράδειμα. Ὡ καταραμένε, τί σοῦ χρωστοῦσα νὰ πειράξεις τὴν ἡσυχία τοῦ σπιτιοῦ μου, τὴν καλῆτερη κοπέλλα τοῦ μπόργου, ὡ ποὺ νὰ παίξεις χρυσάφι καὶ νὰ γένηται χάμα!»

«Μὴν καταριέσαι», εἶπε χτυπώντας φοβισμένη τὰ στήθια τῆς ἢ κόρη· «δὲν τῷθελε ἔτσι, μάννα· μ' ἀγαπάει, δός τα, δός τα!»

«Καὶ σὺ» τῆς εἶπε ἀκολουθώντας με ὀργή· «ἀφοῦ ἐγίνηκες ἔπως ἐγίνηκες, κ' ἔχασες ἀνέμουαλη τὴν καυμένη σου τὴ νειότη! οὔρε, κακομοῖρα μου, κουρέψου σὲ κανένα μοναστήρι! Ὡχι, τί νὰ σὲ κάμω!» Κ' ἔπεσε σὲ μιὰ καρέκλα κ' ἐκρουσε τὸ τίμιο πρόσωπό τῆς στὰ χέρια τῆς καὶ ἐβάλλθηκε νὰ κλαίει πικρὰ πικρὰ χωρὶς νὰ φωνάζει.

Ἐκλαίγαν καὶ οἱ τρεῖς τους.

«Ὡ», ἔκαμε δειλὰ δειλὰ ἡ Ρήνη, κοιτάζοντας τὸν Ἀντρέα μὲ μάτια δακρυσμένα καὶ περιπλέκοντας τὰ δάχτυλά τῆς· «δουλευταδες καὶ οἱ δύο ποιό-νε ἔχουμε ἀνάγκη;»

«Δὲ μπορῶ», ξανάπε ὁ νέος μὲ πόνο, «αὔριο θά-μαστε στὸ δρόμο· δὲ σὲ παίρνω στὴ φτώχεια καὶ στὴν καταφρόνια».

Καμπόση ὥρα ἐμείναν πάλε σιωπηλοὶ καὶ οἱ τρεῖς. Ἡ κάμαρα ἐσκοτεινίαζε τώρα γιατί ὁ ἥλιος εἶχε καθίσει· καὶ δὲν ἀκούονταν τίποτα ἄλλο παρὰ ὁ κουφὸς ἀνασαμὸς τῆς νοικοκυρᾶς ποὺ δὲν ἐσάλευε. Κανένας ἐκεῖνο τὸ βράδυ δὲν ἐσκεφτότου ν' ἀνάψει τὸ φῶς. Καὶ τώρα εἶταν ἡ Ρήνη ποὺ ἐθύμωνε καὶ ποὺ ἀπελπισμένη ἐπαναστατοῦσε :

«Ἐσὺ μάννα», εἶπε βραχνὰ κ' ἔχι ὁ Ἀντρέας, ἐσὺ μὲ παίρνεις στὸ λαιμό σου γιὰ λίγα λεφτά. Ἐχεις καὶ δὲν τὰ δίνεις. Καὶ δέκα καὶ δώδεκα ἑκατοστὲς ἔχεις, τὸ ξέρω ἐγώ· καὶ κάνεις δουλειὲς κάθε μέρα, καὶ τὰ ἀυγατίζεις τὰ τάλλαρά σου. Καὶ τώρα... καὶ τώρα θέλεις νὰ μὲ κλείσεις σὲ μοναστήρι, ἐμένανε ποὺ σ' ἐδοῦλεψα, ποὺ τὰθγαλα ἡ Ἰδία τὰ προικιά μου μὲ τὸν κόπο μου, γιὰ νάχουνε τάλλα σου τὰ παιδιὰ περισσότερα. Ὡ μάννα! ὦ μάννα!»

«Τρεῖς ἑκατοστὲς εἶναι οἱ δικές σου» τῆς ἀποκρίθηκε μὲ βραχνὴ φωνὴ χωρὶς νὰ σηκώσει τὸ κεφάλι.

«Θὰ σὲ πάρω» τῆς εἶπε σ' αὐτὴ ὁ Ἀντρέας «ἔχε ὑπομονή» καὶ ἀβρασκελλήθη βιαστικά τὸ κατώφλι.

Σὲ λίγο ἡ Ἐπιστήμη εἶταν ἡσυχασμένη. Ἡ θυγατέρα τῆς ἐστεκόταν ἀκόμα ὀρθή, σάν καρφωμένη στὴ θέση τῆς καὶ δὲν ἔλεγε λόγο. «Ἄναψε τὴ λάμπα», ἐπρόσταξε ἡ μάννα σηκώνοντας τὸ κεφάλι τῆς σὰ νὰ μὴν εἶχε γένει τίποτα. Κι ἀφοῦ ἦρθε τὸ φῶς ἔξακολουθῆσε ἀδιάφορα : «Ἄς μετρηθοῦμε τώρα καλά. Τί ἐστάθηκε ; ἔκαμες ἓνα σφάλμα. Θὰ τὸ πλερώσεις βέβαια. Μὰ δὲν εἶναι καὶ τόσο τόσο μεγάλο. Ὡχι ; Ἀκούστηκες μοναχά. Μὰ ἔχεις τίς τρεῖς ἑκατοστὲς σου. Ἡ τύχη σου δὲ σοῦ τῶγραφε νὰ τότε πάρεις τὸν Ἀντρέα, θὰ πάρεις τώρα ἓναν κατώτερο-νε. Αὐτὸ εἶναι τὸ δλο. Φτάνει μόνο νὰ ἡσυχάζεις ὡς ἐδῶ».

«Ὡχι. μάννα», εἶπε «τὸν Ἀντρέα θὰ πάρω ὄχι ἄλλοι» κ' ἐπῆγε στὸ μαγειριό. Ἐκείνην τὴ στιγμή ἐρχότου κ' ὁ γέρος, ἀδύνατος, κρασιομένος, σκυμμένος στὸ σπίτι. Εἶχε ἀκούσει τὰ τελευταία τὰ λό-

για καὶ μ' ἓνα κουτὸ χαμόγελο σ' ἀχνά του τὰ χεῖλη ἐρώτησε κλειώντας τὰ μάτια :

«Τί τρέχει;»

«Καμάρωσε τὸ θηλυκό σου» τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ γυναίκα του, «ἔλα ἀπὸ σέβανε κατάγονται. Ἄν εἴσουνε σπίτι κ' ὄχι στὴν ταβέρνα τίποτα δὲ θὰ γένονται».

«Ἡ Ρήνη μου;» ἐρώτησε παρῆτοιμος νὰ κλάψει.

«Ἡ Ρήνη σου ναί!» τοῦ ἀποκρίθηκε «ἔμπασε ἐδῶ μέσα...»

«Μὲ χαλεύει», ἀντίσκοψε κλαίοντας ἀπὸ τὸ μαγειριό ἡ κόρη «ὁ Ἀντρέας· μὰ θέλει ἔξη ἑκατοστὲς καὶ δὲν τοῦ τῶθ δίνει· δὲ θέλει νὰ μὲ καλομοιρώσει».

«Δός τες» ἔκαμε σπλαχνιστικά ὁ μεθυσμένος στεναάζοντας, «δός τες γυναίκα».

«Καὶ οἱ ἄλλες ; καὶ μεῖς ; καὶ τὸ παιδί ;»

«Δός τες, γυναίκα, ἔχει ὁ Θεὸς καὶ γιὰ μᾶς», κ' ἐτράβηξε πρὸς τὴν κάμαρα γιὰ νὰ κοιμηθεῖ.

«Ὡχι, ὄχι», ἐφώναξε ἡ κυρὰ Ἐπιστήμη.

Τὸ καλοκαίρι εἶχε περάσει. Οἱ μέρες εἶχαν μικρύνει καὶ ἡ καλοκαιριὰτικὴ ἡ κάψα εἶχε πέσει. Ἡ κυρὰ Ἐπιστήμη ἐδοῦλενε πάντα ἔξη τὴ βδομάδα στὸ ἐργοστάσιο, ἔκανε κ' ἄλλες δουλειὲς καὶ ἐκέρδιζε, καὶ κάθε Κυριακὴ ἐρχότου στὴ μικρὴ πλατεῖα ξάγναντα στὴ θάλασσα, ὅπου τώρα οἱ μαθόντες εἶταν ἔτοιμες, καὶ ἐκουβέντιαζε μὲ τίς ἄλλες νοικοκυρᾶς ὡς τὸ βράδυ. Ἡ θυγατέρα τῆς ἐπιμελιότου ὅπως πάντα τὸ σπίτι κ' ἐπλεκε σφυρίδες σὰ νὰ μὴν εἶχε γένει τίποτα. Στὴν ταβέρνα τοῦ Τραγοῦδη, ὁ κόσμος κάθε βράδυ ἔτρωγε, ἔπινε, ἐμεθοῦσε κ' ἐτραγουδοῦσε. Ὁ Ἀντρέας ἐφαινότου πῶς εἶχε λησμονήσει τὴν ἀγάπη του, καὶ ἀδιάκοπα ἐταξείδευε μὲ τὸ καῖκι του πηγαίνοντας νὰ φορτώσει λαθραῖα στὴ Στεριά, γιὰ νὰ διορθώσει τὰ βάσανά του, ὅσο ἀκόμα εἶταν τὸ κόμμα στὴν ἐξουσία, ποὺ γιὰ λίγο, καθὼς ὄλοι τὸ πρόβλεπαν θὰ τὴν κρατοῦσε. Εἶταν ἀργά. Ἐνας φρέσκος ἑρας ἐφουσοῦσε κάνοντας νὰ κυματᾶι τὴ μελανὴ τὴ θάλασσα καὶ τὸ καῖκι ἀρμένιζε μὲ φουσκωμένα τὰ θεώρατα παννιά του. Ὁ Ἀντρέας καθισμένος στὴν πρύμνη ἐκυβερνοῦσε, οἱ δύο του συντρόφοι, ὁ μπάρμπα καὶ ὁ Ἀντώνης ἐτραγουδοῦσαν θαλασσινὰ τραγούδια στὴν πλώρη καὶ ἀνάμεσα σὲ δύο τραγούδια ἔτρωγαν μουσκεμένο παξιμάδι κ' ἔπιναν λιγάκι νερωμένο κρασί ἀπὸ ἓνα μποτῆρι ποὺ τῶχαν σιμά τους.

Τὸ καῖκι ἐσοῖζε τὰ κύματα μὲ γλιγωράδα. Ἡ χώρα, μὲ τὰ ἀναμμένα τῆς φανάρια ποὺ ἀντίφεγγαν στὴ θάλασσα, ἀλάργεγε πάντα περισσότερο, κ' ὄλοένα τὸ πλοῖο ἐταξείδευε μὲ περισσότερη γλιγωράδα. «Μάινα τὸ λατίνι, μπάρμπα», ἐπρόσταξε ὁ Ἀντρέας, «ἡ θάλασσα φουρτουλιάζει».

Ὁ ἄλλος μαθημένος νὰ πείθεται τῶκαμε ἀμέσως. Καὶ μόνο ὅταν εἶχε τελειώσει τὸ ἔργο του κ' εἶχε δέσει τὸ παννὶ ἀποκρίθηκε :

«Ὡς νὰ πιάσει ἡ φουρτούνα, μωρέ, εἴμαστε στὴ Σαγιαδάκ. Πάμε πρῖμα, μὴ σιαάζεσαι. Μόνο μὴ μᾶς κλείσει ἐκεῖ ὁ καιρός».

« Ἄς πάμε καλά », εἶπε ὁ Ἀντώνης, « κ' ἔχει ὁ Θεὸς καὶ γιὰ μᾶς ».

Κ' ἐτώπασαν πάλι κι ἀρχίσαν τώρα καὶ οἱ τρεῖς τοὺς ἕνα θαλασσινὸ τραγούδι :

Θάλασσα μικροθάλασσα καὶ μικροκυματοῦ
 « Ὅλοι σὲ λένε θάλασσα κ' ἐγὼ σὲ λέω γελοῦσα.

Τὸ πλεούμενο ἀνεβοκατέβαινε τώρα τὰ κύματα καλανταρίζοντας δεξιά καὶ ἀριστερά καὶ κάπου κάπου τοὺς ἐρᾶντιζε ὁ ἄρμυρὸς ἄφρὸς του, καὶ ἐνόττειε τὰ παννιά καὶ τὰ σκοινιά ποὺ ἀνάστιναν ὀρμηὴ ἀπὸ κατράμι.

« Ἄν ἐταξειδεύαμε », εἶπε σὲ λίγο γελώντας ὁ Ἀντώνης, « μὲ γυναῖκες, θὰ μᾶς ἀρρώστιαναν ἀπόψε καὶ θάχαμε βᾶσαν ».

« Εἶμαστε καὶ οἱ τρεῖς στρίγγλι ἀνύπαντροι », ἀπολογήθηκε ὁ μπάρμπα γελώντας, « καὶ μιλεῖς, μωρέ, γιὰ γυναῖκες ! » Καὶ σὲ μία στιγμή ξακολούθησε : « Δὲν τὴν ἐτελιώνεις, μωρέ ἀνιψιέ, αὐτὴ τὴν κουδέντα, νὰ καλαντίσεις, μωρέ καὶ σύ, κι ὄχι νὰ δουλεύεις σὰ ραγιᾶς μέρα νύχτα ! Προφές πάλι μοῦ ἔδωκε ἡ Σάββαινα. Τί νὰ τὴν πῶ ; »

« Ὅρτζα ! Τί νὰ τὴν πῆς ; Ἐῆρω καὶ γώ. Νὰ μὴν εἴτανε κάνε ἡ ἄλλη θᾶλεγα, μὰ τὸν ἅγιο, τὸ ναί, γιὰ τὴν οἱ στενοχώριες τὸ ἀποχῆς εἶναι μεγάλες

« Δίχκο ἔχεις », εἶπε κι ὁ Ἀντώνης κακοφανισμένος κομμάτι. « καλὰ θάτανε νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ κάνει ὅ,τι θέλει, μὰ τί νὰ γένει; κάμε, Ἀντρέα, τὸ σταυρὸ σου κι ἄκουσε τὸ μπάρμπα σου ».

Τὰ κύματα ἐγίνονταν τώρα μεγαλειότερα κι ἀφρίζαν. Ὁ ἀγέρας τοὺς ἐχτυποῦσε τὸ πρόσωπο, τοὺς ἐπειρνε ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὰ φορέματα, καὶ γιὰ ν' ἀκοῦν τὰ λόγια τοὺς ἐπρεπε νὰ φωνάζουν. Τὸ πλοῖο ἐκουνιότου ἀταχτα.

« Γιὰ τὴν ἄλληνε λὲς τὴν Τρινκούλαινα », ζανᾶπε ὁ μπάρμπα, « ἔμαθα ἔχτές, μωρέ, τὸ λέγανε γυναῖκες σὸ φόρο, παντρεύεται : παίρνει ἕνα καλὸ φτωχόπαιδο ».

« Ἡ Ρήνη », ἐφώνησε ἀφίνοντας τὸ τιμόνι καὶ ἀναπηδώντας « ἡ Ρήνη παίρνει ἄλλοι ».

Τὸ πλοῖο ποὺ μία στιγμή ἐβρέθηκε χωρὶς κυδέρνιο, ἐκινῶνεψε. Ὁ ἀγέρας τὸ γύρισε καὶ τὸ παννὶ ἐχτυπήθηκε ἐδῶ κ' ἐκεῖ φουσκόνοντας καὶ ξεφουσκόνοντας.

« Παναγία βέθηα », ἐφώνησε ὁ μπάρμπα κ' ἐρίχτηκε νὰ μάσει τὸ παννί. « Θὰ μᾶς πνίξεις ἀπόψε, μωρέ, μὲ τὴν Ρήνη σου ! Ἐχε τὸ νοῦ σου, καῦμένε, δὲν εἶναι μπουνάτσα, τὸ βλέπεις ».

Καὶ σὲ μία στιγμή βλέποντας πάλι τὸν Ἀντρέα στὴ θέση του ἐπρόσθεσε : « Τί ἤθελες, μωρέ, νὰ τὴν κάμουνε οἱ γονεὶ τῆς ; Νὰ τὴν ἀφήκουνε νὰ μουχλιάσει ἀνύπαντρη ; Ἐχει τρακόσια τάλλαρα, ὁ φτωχὸς τὸ βάζει κατὰ μέρος αὐτὸ ποὺ ἀκούστηκε μὲ σέ ».

« Τί ἀκούστηκε καὶ ξακούστηκε, ἀξίζει μοναχὴ τῆς γιὰ ἕλες τὸ ἄλλες ».

« Καλὰ λές », εἶπε ὁ Ἀντώνης,

« Ἀσημόνησέ τῆνε, μωρέ, δὲ σ' ἐσύμφερνε » τοῦπε ὁ μπάρμπα.

Ἐτώπασαν πάλι. Τὸ καράδι γοργὰ ἐταξειδεύε ἀνεβοκατεβαίνοντας τὰ κύματα ποὺ τώρα εἶταν με-

γαλιέτερα καὶ περσότερα, καὶ ποὺ τοὺς ἐβρεχαν καὶ περσότερο, γιὰ τὸ Ἀντρέας δὲν ἐγνοιαζότου νὰ τὰ ξεφεύγει. Ὁ νοῦς του ἐδοῦλε ἄλλοῦ. Στὴν πλῶρη οἱ δύο ναῦτες ἐτρωγαν παξιμάδι, μουσκεμένο στὴν ἄρμη κ' ἐπιναν κάπου κάπου κρασί κ' ἐτραγουδοῦσαν θαλασσινὰ τραγούδια :

Καταμεσὶς στὴ θάλασσα εἶναι ἕνα πηγαδάκι,
 Πίνουν οἱ ναῦτες τὸ νερὸ κι ἀρνιούναι τὴν ἀγάπη.

Κι ὡς τόσο ὁ Ἀντρέας ἐσυλλογιότου :

« Τί ἕνας ἄλλος, χειρότερός του, τοῦ τὴν ἐπαίρνε τὴν κορασιά ποὺ αὐτὸς ἀγαποῦσε καὶ ποὺ θὰ τὸν εὐτύχιζε. Ὡ πόσο τοῦ τάραιζε αὐτὴ ἡ ἰδέα διὰ τὰ σπλάχνα, πόσο τοῦ σφιγγε τὴν καρδιά ποὺ δυνατὰ τοῦ χτυποῦσε στὰ στῆθη ! »

Κι ὁ ἀγέρας ἐσφύριζε τώρα ἀνάμεσα στὰ σκοινιά καὶ στ' ἄλμπουρα, καὶ ἡ θάλασσα δλο ἀγρίευε, σὰ νὰ ἀνταριαζόταν καὶ τὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴ θλίψη του. « Ἡ Ρήνη θὰ ἐπήγαγε σ' ἄλλα χέρι, ἄλλος θὰ ἐμάλαζε τὸ παρθενικὸ κορμί τῆς, ἄλλος θὰ τὴν εἶχε γυναῖκα του, γιὰ τὸ αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν εἶχε τὰ χρήματα νὰ ξαγοράσει τὸ πατρικὸ του τὸ σπίτι καὶ γιὰ τὴ κυρὰ Ἐπιστήμη δὲν ἐπειθόταν νὰ δώσει τὰ περσότερα ποὺ τοῦ ἐχρειαζόταν.

Κι ἔλο ἄψιωνε ὁ ἀέρας κι ἔλο ἐσφύριζε μὲ περισσότερο θόρυβο, κι ἔλο ἀνακατονόταν ἀφρισμένο τὸ πέλαιο, καὶ συχνὰ τὸ κύμα ἔσπανε ἀπάνου σὸ κατῆ, καθὼς ἐπέρσευε κι ἔλας ἡ ταραχὴ τῆς καρδιάς του. « Ὡ νὰ μὴν τὸν ἐβλεπε αὐτὸ τὸ γάμο τελειωμένον ! δὲ θὰ μπόρειε πλιά νὰ ζεῖ στὸν τόπο του. Θὰ ζήλευε καὶ ἡ ζωὴ του δλάκερη θάταν ἀδιάκοπη λαύρα, ἀδιάκοπη θαλασσοταραχὴ, θὰ ἐμισοῦσε, θὰ ἐδιψοῦσε νὰ χύσει αἷμα, δὲ θάχει ποτέ του γλυκειὰ καρδιά. Ἀνάθεμά τα τὰ τάλλαρα, » ἐφώνησε.

Κι αὐτὴν τὴ στιγμή ἕνα κύμα τὸν ἐκατάβρεξε καὶ τὸ κατῆ ἐκλίνε περσότερο πρὸς τὴ θάλασσα.

« Μάϊνα τὸ παννί », ἐφώνησε.

« Μὰ χρειάζονται », τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ μπάρμπα κάνοντας ὅ,τι τοῦχε προστάζει.

« Χρειάζονται » ἐξανασυλλογίστηκε ταραγμένος σὰ νὰ βλεπε μπροστά του τὸ θάνατο, « καὶ ἡ ἄλλη τάχει κι ἄς μὴν εἶναι, μήτε δημορφη, μήτε καλὴ, μήτε τίμια σὰν τὴ Ρήνη. Ἡ ἄλλη τάχει, ἔχει καὶ περσότερα, καὶ μ' αὐτὰ πλερόνεται ἔλα τὰ χρέγια, μένουν τὰ σπίτια ἐλεύτερα, διορθόνονται ἕλες οἱ δουλειές, ἀρχίζει ἡ ζωὴ καὶ ἡ καλοπέραση. Κι ἀντὶς μὲ τὴ Ρήνη, ἄχ, ἡ καταφρόνια ! Μὰ καὶ ἡ ἀγάπη, ἡ χαρὰ, ἡ ἀναγάλλιαση. Στὸ σπίτι μὲ τὴ Ρήνη πάντα σὰ σὲ πανηγύρι, χαρὲς, τραγούδια, φιλιὰ, εὐτυχία ! Ὡ ποῦ νὰ βρεθοῦν στὴ ζωὴ τέτοια πράματα χωρὶς ἀγάπη ». Ἀναστέναξε.

« Κι ἀντὶς θὰ τὴν ἐπαίρνε ἕνας ἄλλος ! Θὰ τοῦ τὴν ἐπαίρνε ἕνας ἄλλος, καὶ θὰ τοῦ παίρνε ἔτσι ὅλης του τῆς ζωῆς τὴν εὐτυχία. Ὡ πῶς νὰ τὸ ὑπομείνει, πῶς θὰ μπόρειε νὰ τὸ βλέπει, ἡ καὶ ἀπὸ μακριὰ νὰ τὸ ἀκούει, ἡ καὶ μόνο νὰ τὸ φαντάζεται, κι ἀντὶς νάχει στὸ πλευρὸ του μίαν ἄλλη ποὺ θὰ τὴν ἐπαίρνε μόνο καὶ μοναχὰ γιὰ τὸ πουργί τῆς ! Ἀνάθεμά τα τὰ τάλλαρα » ἐξαναφώνησε.

(Ἀκολουθεῖ)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΕΝΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΜΜΑ

*Αγαπητέ κ. Λέαντρε Παλαμά,

*Αργησα πολύ να σάς ευχαριστήσω που λάβατε την καλωσύνη να μου στείλετε τὰ δυὸ καλὰ σας φυλλάδια. Πρὸθυμα θὰ με συγχωρούσατε ἂν ξέρατε πόσος λίγος καιρὸς μου ἀπομένει.

Διάβασα τὰ ἔργα σας μετὸ ζωηρότερο ἐνδιαφέρον καὶ μ' ἀληθινὴ διανοητικὴ εὐχαρίστηση. Γιὰς ἐνὸς μεγάλου ποιητῆ, ποὺ κατὰ τὴ γνῶμή μου στέκεται — ἔσο κι ἂν μερικοὶ γροεύουνε νὰ τ' ἀρνηθοῦνε, — καὶ κριτικὸς βαθὺς καὶ πολύξερρος, μετὰ πρῶτα σας βήματα στὴ λογοτεχνικὴ ζωὴ μᾶς βεβαιόυντε γιὰ τὴ διπλὴ καὶ περίδοξην αὐτῆ κληρονομικότητα.

Τὰ «*Τραγούδια τοῦ Δοριάνου*» σας δὲν εἶναι κάτι σὰν ἀπλὸ φοιτητικὸ ἡμερολόγιον μονάχα, οὔτε καθάρια περιγραφικὴ ἀφήγησις τοῦ καιροῦ ποὺ περάσατε στὴν ξενιτιά. Μέσα σ' αὐτὰ νοιῶθουμε νὰ σαλεύη ἀπὸ τὴ μιὰ ὡς στὴν ἄλλην ἄκρη καρδιὰ φλογερὴ καὶ γενναία, βλέπουμε νὰ λάμπη ζωηρὴ φαντασία ποὺ ξέρει ν' ἀντικρύζει καὶ νὰ ζωγραφίζει, ν' ἀντιφεγγίζει νοὺς με πλατειὰν ἀντίληψιν, γροικούμε τέλος τοὺς παλμοὺς μᾶς λύρας ποὺ τὰ πρῶτα τῆς ταιριάσματα μᾶς δίνουν νὰ ἐλπίζουμε γιὰ δυνατὲς μελλόμενες ἁρμονίες.

Στὶς *Ἑλβετικὲς Ὠρὲς* μ' ἄρεσαν ξεχωριστὰ: Οἱ *Κυριακὲς*, οἱ στυγνὲς ἐκείνες Καλβινικὲς Κυριακὲς ποὺ μόνη διασκέδασις μᾶς ἀπομένει νὰ παραμυθεύουμε καραδοκῶντας νὰ περάσῃ κάποιο γυναικίειο φόρεμα στὸν ὀμιχλιασμένον δρόμον. Ἡ *Μάρθα Ἀλαργιώ*, ἡ παθητικὴ συγκίνησις δυὸ νέων καρδιῶν, ποὺ παρηγοριέται γιὰ τὴν ἐξορία τους, ρουφῶντας συντροφικὰ «τὴ μικρότερη *στάλα* τοῦ ἀπέραντου ἔρωτα». Κι ἀκόμα ἡ ἀξιολύπητη ἐπίσκεψις στὶς *Μαγδαληνὲς*, ἐκεῖ ποὺ τ' ὄλο κραιπάλη κίνημα σταματᾷ καὶ πέφτει μπροστὰ στὴν ἐκνευριστικὴ ἀπόγνωσις τῆς ἁμαρτίας.

Στὰ *Ἑβραϊκὰ Σουρουπώματα* ξαναπαίρνετε τὸ τελευταῖον αὐτὸ θέμα, παραλλάζοντάς το, μετὰ τὴν *Ἀμαρτωλὴ Νύχτα*, ἐκεῖ ποὺ τὰ κεντήματα τῆς σάρκας δυνατὰ συμβολίζονται μετὰ τοὺς μυθικοὺς ἱπποκένταυρους, κι ἀκόμα παραπέρξ μετὰ τὶς *Νυχτερινὲς Μαυροφῶρες*, ποὺ ὁ λαχανιασμένος ρυθμὸς τους κάνει δυνατότερη τὴν ἐντύπωσις τῆς λύπης καὶ τῆς φρίκης. Οἱ *Ἀποχαιρετισμοί*, λεπτονόητη ἀλληγορία, ποὺ φανερώνει τὸ βαθμιαῖον ἀβύσσιμον σὰν ἀρχίζουν καὶ σκοτεινιάζουν οἱ θύμησις γιὰ νὰ χαθοῦνε μέσα στὴν ἄβυσσον τῆς λήθης.

*Ἀπὸ τὸ *Ἰντριμὸ* ἀγαπῶ τὸ περιλαμπρο συ-

ναπάντημα μετὰ τὶς Ἀθηναῖες παιδοῦλες, λυγερὰ κορμὰ κυματιστὰ ποὺ θυμίζουν «τὶς ἱερὲς ἐλιὲς καὶ τ' ἀρχατὰ τ' ἀνάγλυφα». Μ' ἄρεσαν ἀκόμη οἱ *Νοσταλγικοὶ Ὁραματισμοί*, ἔτσι μελαγχολικὰ ποὺ ξαναγυρίζουν οἱ πεθαμένους ἀγάπες· κι ἀκόμα οἱ *Ποιητικὲς Παραλλαγὲς γιὰ κάποια Κόρη*, δείχνοντας τὸ ἀπατηλὸν τρέξιμον τοῦ νέου πίσω ἀπὸ τὸ γυναικίειον ἰδανικὸν ποὺ ἔλο καὶ τοῦ ξεφεύγει.

*Ὅ,τι κάνει θελχτικὸν τὸ μικρὸν σας βιβλίον, δὲν εἶναι τόσο τὸ θέμα τῶν κομματιῶν ποὺ τὸ ἀπαρτίζουν, ὅσο ἡ ἀτομικώτατη πρωτοτυπία τοῦ στὴν ἐχτέλεσις καὶ στὴν ἐκφρασίαν, ἡ λάμψη στὶς ὀλοκαίνουργες εἰκόνες τοῦ καὶ στὰ τολμηρὰ του συνταιριάσματα λέξεων, ἡ δέξια ἐφαρμογὴ τῶν ρυθμῶν στὴ σκέψιν καὶ στὰ σαλέματα τῆς εὐαισθησίας, — ἔλα στολισμένα καὶ σὰν ποτισμένα μετὰ νεανικὴν χάριν.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ σὰς πῶ πῶς ἡ μελέτη σας ἀπάνω στὴ *Ἑοικια* τοῦ Κωστῆ Παλαμά δείχνει μιὰ πολὺ μεγάλη λεπτότητα, στὴν ἀνάλυσιν τῶν πρὸ λεπτονόητων ποιητικῶν σκοπῶν. Ξεδιαλύετε λαμπρὰ καὶ κάνετε αἰσθητὴν στὸν ἀναγνώστη τὴν triplē ὄψιν τοῦ τραγουδιοῦ καὶ τὸ διπλὸν του συμβολισμὸν: τὴ Βλάστησις—Ἑοικια, τὴ Γυναίκα—Ἑοικια, τὴν Ἰδέαν—Ἑοικια. Ὅμως γιὰ ἔλα τοῦτα δὲ σὰς ὑπόδειξε τίποτα ἐκείνος ποὺ μᾶς ξεσκέπασε τοὺς πλατειοὺς ποτιστικοὺς ὀρίζοντες ποὺ ἀνοίγονται στὰ σύντομα κομμάτια τοῦ τὰ τιτλοφορημένα «Ἡ Ἀπόκρισις» καὶ ἡ «Σκέψιν»· Ὅ,τι κι ἂν εἶναι, κάτου ἀπὸ τὸ φῶς ποὺ ρίχνει τὸ ἀκριβέλογο ἐξηγητὰ σας, οἱ ὀμορφίαι τοῦ ἔργου φωτίζονται καὶ λάμπουν ἀπὸ πολλαπλὰ φῶτα. Ἡ οὐκία σας εὐλάβεια ποὺ δικαιολογίεται ἔτσι ταιριαστὰ, δὲ θὰ μπορούσε κομψότερα νὰ ἐξασηθῆ σὲ θέμα εὐγενικώτερον.

Θάταν ἐπιθυμητὸν μιὰ ἐργασία τοῦ εἶδους τοῦτου νὰ γίνῃ στὰ κυριώτερα ἔργα τοῦ μεγάλου ποιητῆ, ποὺ τοῦ εἶμαι κ' ἐγὼ ἕνας ἀπὸ τοὺς θερμοὺς του θαυμαστὰς. Εἶχα τὴν τόλμην νὰ συλλάβω τὸ σχέδιον τοῦτου· τὸν διαβάξω καὶ τὸν ξαναδιαβάξω μετὰ τὸ μολύβινον στὸ χέρι. Μάλιστα ἔρηξα ἄταχτα στὸ χαρτὶ διάφορα σημειώματα ποὺ χρειάζεται νὰ συμπληρωθοῦν, νὰ συναρμοστοῦν καὶ νὰ συνθεθοῦν. Ξέρετε ὅμως ὅτι ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς εἶναι ἀπὸ τοὺς πρὸ δυσκολοσίμωτους, κι ὅσο κανε τὸν μελετᾷ, τόσο περισσότερο τοῦ βρίσκει νέες ὄψεις ποὺ δὲν τις ὑποφιαζότανε πρῶτα, ἔτσι καθὼς τυχαίνει καὶ στ' ἀνέδασμα τῶν ψηλῶν βουνῶν. Κάποτε τὸ μάτι μας χάνεται πέρα σὲ μακρινὰ οὐθαμπα καταχινιάς, σὲ γραμμὲς ἔτσι ἀμφίβολες ποὺ πρὸ πολὺ τις ζωντανεύει ἡ φαντασία παρὰ ποὺ τις ξανοίγει τὸ μάτι.

Θάχω τάχα τὴ δύναμην, τὸν καιρὸν καὶ τ' ἀναγ-

κατα χαρίσματα για να κατορθώσω ένα τέτοιο δύσκολο επιχείρημα ; Είμαι αναγκασμένος να σκορπίζω τὸ νοῦ μου σὲ λογῆς λογῆς ἀσχολίες, ὥστε ἔρχονται στιγμές πού νοιώθω νὰ μοῦ λείπει τὸ θάρρος. Ὅμως πόσο θὰ ποθοῦσα νὰ γνωρίσω τὸ γαλλικὸ κοινὸν μὲ τὸν τρανὸν αὐτὸν συγγραφέα, ἕναν ἀπὸ τὶς πιδὲ περιλαμπρὲς λογοτεχνικὲς δόξες τῆς σύγχρονης Εὐρώπης.

Νίκαια

EUG. CLÉMENT

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Στις 8 τούτου βράδυ βράδυ, παραμονή ενός γάμου, άκουσα στην Απάνου Πάτρα το ακόλουθο τραγούδι που τραγουδούσαν κοπέλες πλεγμένες σε κυκλικό χορό. Παρακαλώ τον Καθηγητή κ. Πολίτη να τὸ σημειώσῃ.

Ξένε, πού τη βρήκες
(αμαν αμαν)
Ξένε, πού τη βρήκες
αφτη τη νια,
την ξανθομαλούσα
(αμαν αμαν)
την ξανθομαλούσα
την Πατρινια ;

Απ' την Πόλη ερχόμουν
(αμαν αμαν)
απ' την Πόλη ερχόμουν
απ' τα νησα,
κι' απ' τη γειτονια της
επερσα.
Τα βασιλικά της
(αμαν αμαν)
τα βασιλικά της
επότιζε
και τις μιντζουράνες
της δρόσιζε.

Έκοψε κλωνάρι
(αμαν αμαν)
έκοψε κλωνάρι
και μούδωσε,
μούπε κι' ένα λόγο
και μ' άρεσε.

Ξένε, πού τη βρήκες
κτλ.

Πάτρα, 10.9.1912.

ΔΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΣΤΗ ΦΙΛΙΑ

Φιλία ! Ὅση φοινικοστολισμένη !
Στὴ σμαραγδένια σου βαθύσκιατη δροσιά
Λαφραίνει ὁ πόνος μας καὶ μιὰ γαληνεμένη,
Καθάρια ξέγνοιαση γεμίζει τὴν καρδιά.

Σιμά σου βάσανα καὶ θλίψεις καὶ φροντίδες,
Σὰν ἄστρα ὀλόφωτα στὸ διάβα τῆς Ἀύγης,
Χλωμαίζουν σύντομα, κι ὀλόχρυσες ἐπίδες
Γλυκοχαράζουνε στὰ πλάτεια τῆς ψυχῆς.

Κι Ἀλήθειας πάναγνης δροσολουσιμένο ρέμμα
Διαβαίνει ὀλόχαρο τὴ μάγα σου δημοφία,
Κι ἀχνὸ σὰ σκέλεθρο τὸ συντριμμένο ψέμμα
Μεριάζει ἀθέλητα στὴν ἀκαρπη ἐρημιά.

Ναί, εἶν' ἡ χάρη σου σταλμένη ἀπ' τὰ οὐράνια
Γλυκειά, παρήγορη, πανώρια, ρπαχινική.
Πιλὴν ἄχ! στὴν ἔρημο τοῦ κόσμου τόσο σπάνια
Ξὲ βρίσκουν ὄση δροσιά, θεϊκή !

ΚΡΗΤΗ

Τραντάζει ἡ Κρήτη σύγκορμη, βογκοῦν τὰ σωθικά της
Λυωμένη λάβα ἀφρομανᾶ, φουσκώνει, κοχλιακᾶ.
Τρανὸν ἠφαιστειο σπρώχνεται νάνάψη στὴν καρδιάτης
Νὰ ρίχνη στάχτη σὰ βροχὴ καὶ φλόγα γιὰ δροσιά.

Εὐρώπη, σὺ πού τὴ μορφὴ τῆς Θέμιδας ἐπήρες,
Γιὰ τὸ συμφέρο ν' ἀδικᾶς τρισένδοξες καρδιές ;
Ἐλληνας εἶν' ὁ Κρητικός ! τοῦ τῶγραφαν οἱ Μοῖρες,
Και τ' ἀνθρωπίσιο θέλημα τέτοιες δὲ σβηῆ γραφές.

Γιγάντια σὺ καὶ σκιαχτηκες τῆς νιᾶς Τουρκιάς τὸ ρέμα;
Και γιὰ τὸ μισοφέγγαρο ἀρνιέσαι τὸ σταυρό ;
Ἦ βρίσκεις τὰ Κρητόπουλα πού λίγο χύσαν αἷμα ;

Ἦ πὲς το! καὶ τ' ἀνδρειόνησο γιὰ νὰ τὸ λὲν Ἑλλάδα
Θ' ἀρχίσῃ πάλ' ἀφοῦ τὸ θές, μὲ τὸν παλιὸ σκοπὸ
Τὴ βροντοκεραυνόφωνη πολεμο-πατινάδα !

1909

ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ

Λαιοπελέκτη, χαριτωμένη λύρα
Ποῦ χύνεις ἄδολο τραγούδι τρυφερό,

Σοῦ πρέπει ἀσύγκριτη βασιλική πορφύρα
Καὶ στέμμα δλόχρυσο, πανώριο, λαμπερό.

Τὴν δλοζώντανη πεντάγλυκη λαλιά σου
Ρωμιοὶ κι ἀλλόφυλοι θερμά τὴ συμπαθοῦν
Καὶ νιοὶ μουσόθρεφτοὶ τ' ἄγνὸ κελάρισμά σου
Μὲ δίψα λαίμαργη ν' ἀκοῦνε λαχταροῦν.

Ἡ ἀδασκάλευτη τρανή σου μελωδία
Χαϊδεύει ἀθέλητα, τερπνὰ τὴν ἀκοή
Ὡσάν τὸ Ζέφυρο ποῦ ἀπλώνει μ' ἄρμονία
Στὰ τρυφερόκλαδα τὴν ἡμερὴ πνοή.

Οἱ μεγαλόχαροι λαόπλαστοὶ σου φλόγγοι
Πότε σὰ ξέμακρο τραγοῦδι σιγοσβυοῦν,
Καὶ πότε ἀνήμερα, σὰ ρημαγμένοι λόγγοι
Ἀπὸ τὸν ἄνεμο, βραχνὰ λυσομανοῦν.

Ἡ φύση τέντωσε τίς χορδὲς σου κι ἡ Μοῖρα
Ἡ ἀνυπόταχτη δὲ σβύνει τὸ γραφτὺ !
Στολίδι σοῦ ὤρισε βασιλική πορφύρα
Καὶ στέμμα δλόχρυσο, πανώριο, ζηλευτό.
1895

Ο ΕΡΩΤΑΣ

Γεννιέται μέσα στὸ μυαλό,
Στὸ νοῦ μας μεγαλώνει,
Κι ἀπὸ κεῖ μέσα τὴν καρδιά
Μὲ σαϊτιὲς πληγώνει.

Ὁδησὸ ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

ALFRED DE MUSSET

Η ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ ΜΟΥ (Μίμηση τοῦ Γκαίτε)

Σειέται ἀλαφρὰ ἡ κουρτίνα πέρα
στὸ παραθύρι ἀντικρινά μου
γιὰ ν' ἀνασάνῃ λίγο ἀέρα
λέω, θὰ προβῆ ἡ γειτόνισσά μου.

Τὸ τζάμι νά, σὲ λίγο ἀνοίγει,
ἴσως ζητᾷ νὰ ἰδῆ ἀπὸ μένα
— ἄχ ! κ' ἡ ψυχὴ μου πάει νὰ φύγῃ —
ἂν τὴν παραμονεύω ὀλοένα...

Ἄλλοι μου ! πλάνη ! Στὰ σωστά της
ἓνα μπαικάλη αὐτὴ λατρεύει,
καὶ δὲν εἶν' ἄλλο παρὰ ὁ μπάτης
ποῦ τὴν κουρτίνα ἀγοσσαλεύει.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Σ' ὅσους φίλους μᾶς γράφουνε νὰν
τοὺς στέλνουμε τὸ « Νουμά », ἀναγκαζό-
μαστε νὰ πᾶρτηρήσουμε πὼς μᾶς εἶναι
ἀδύνατο νὰν τοὺς στέλνουμε χωρὶς προ-
πλερωμῆ. Ὡς πρὸς αὐτὸ ἡ ἀπόφασή μας
εἶναι τελιωτική.

Ἐπὶ τὴν ὑψ. προστασίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ (Πλατεία Κάνιγγος)

(ΙΑΡΥΜΑ ΠΛΗΡΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΤΕΧΝΙΚῆς ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ)

Ἀνωτέρα Ἐμπορικὴ Σχολή :

(Σκοπεῖ τὸν ἐπιστημονικὸν καταρτισμὸν Ἐμπόρων, Λογιστῶν
τραπεζ., ὑπαλλήλων κλπ.).

Χημικὴ-Βιομηχανικὴ Σχολή :

(Σκοπεῖ τὸν καταρτισμὸν Χημικῶν καὶ Χημικῶν βιομηχάνων),

Γεωργικὴ Σχολή :

(Σκοπεῖ τὸν καταρτισμὸν ἐπιστημόνων Γεωπόνων).

Μηχανουργικὴ Σχολή :

(Σκοπεῖ τὸν καταρτισμὸν ἐπιστημόνων Μηχανουργῶν διὰ τὸ
πολεμικὸν καὶ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικόν, διὰ τοὺς σιδηροδρομοὺς
διὰ τὰ μηχανουργεῖα καὶ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια).

Ἀρχιτεκτονικὴ Σχολή :

(Σκοπεῖ τὸν ἐπιστημονικὸν καταρτισμὸν Ἀρχιτεκτόνων).

Μεταλλευτικὴ καὶ Μεταλλουργικὴ Σχολή :

(Σκοπεῖ τὸν καταρτισμὸν ἐπιστημόνων Μεταλλευτῶν καὶ Με-
ταλλουργῶν).

Προπαιδευτικὸν σχολεῖον (πρακτικὸν γυμνάσιον) :

(Τοῦτο ἐπέχον θέσιν πρακτικοῦ γυμνασίου ἀποτελεῖται ἐκ δύο
τάξεων καὶ εἶνε προπαρασκευαστικὴ σχολή (école préparatoire)
σκοποῦσα τὴν κατάρτισιν τῶν μελλόντων νὰ ἐγγραφῶσιν εἰς τὰς
εἰδικὰς σχολὰς καὶ μὴ ἔχοντων τὰ πρὸς τοῦτο προσόντα).

Δελτίον Μηνιαῖον τῶν προσόδων τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν
εἰς 12500 ἀντίτυπα Συνδρομὴ ἐτησίᾳ δρ. 3.

Χημεῖον ἐπιστημονικὸν

καὶ Ἐργαστήρια πρακτικῶν ἐφαρμογῶν

Ἐγγραφαὶ ἀπὸ τῆς 20 Αὐγούστου καὶ ἐξῆς.

Ἐναρξίς μαθημάτων τὴν 15 Σεπτεμβρίου.

ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΕΤΟΣ 1912-1913

Πρόγραμμα παρέχεται δωρεάν.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη άρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12 50.—Για τις έπαρχίες δεχόμαστε και τριμηνες συντρομές (άρ την τριμηνία).—Κανένας δέ γράφεται συντρομητής ά δέν προπλερώνει την συντρομή του.

20 λεπτά το φύλλο.—Τά περασμένα φύλλα πουλιούνται στο γραφείο μα, διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κιάσκια, και στις έπαρχίες σ' όλα τα πραχτορεία τών Έφημερίδων.

ΕΥΠΝΑ ΡΩΜΙΕ

ΛΥΚΟΙ

Όπως πέφτουμε λύκοι ξαφνικά μερικές κακορούζικες χρονιές μέσα στην άγρια βαρυσχιμωνιά και ρημάζονται τά πρόβατα τών χωρικών και οί τοσπαναραίοι σταίνουν πόλεμο με τάγρια κ' αίμοδόρικα τούτα θεριά και είναι σέ απέλπισία από την καταστροφή που παθαίνουν, τό ίδιο τά στερνά τούτα χρόνια πέφτουμε άλλης λογής λύκοι ανάμεσό μας, άνθρωπο-λύκοι, από τά σπλάχνα μας τά ίδια βγαλμένοι, από τά δέρφια μας τά ίδια, που έρχονται όχι να μάς ξεσκίσουνε τή σάρκα και να μάς ρουφήξουνε τό αίμα, μα να πνίξουνε τή χαρά τής ζωής, που αξίζει να ζει κανένας, να μάς αφανίσουνε την άπόλαψη τής έμποριάς, να μάς απομακρύνουνε κάθε πνευματική βλάστηση που είναι τροφή και άνατροφή ενός δλάκαιρου λαού.

Και πώς καλύτερα να τούς παρομοιάσει κανένας αυτούς παρά με τούς λύκους; Για να νοιώσει κάθε Ρωμιάς τόν κίντυνο που τόν τριγουρίζει, να ξυπνήσει και να καταλάβει τό χρέος, τό χρέος που έχουμε έλοι μας να κυνηγήσουμε και να πολεμή-

σουμε τούς άλλωτικους αυτούς λύκους για να γλυτώσουμε και να λευτερωθούμε. Και γιατί δέν είναι φανεροί και τό χειρότερο είναι ότι έλοι τούς αυτοί φοράνε τή μάσκα του έθνοσωτήρα και αυτό που κάμουνε τό κάμουνε για να ύπηρετήσουνε τάχα την Πατρίδα και πάντα από πλανεμένη ιδέα φαντάζονται πως δουλεύουνε και για τό μεγαλειό της. Δέ βλέπουνε πως ο σχολαστικισμός πάει να μάς χαντακώσει, δέ σκέφτονται πως ή φυλή που πρέπει να ζήσει δέ μπορεί να είναι μόνο παπαγάλος, περίγυλο του κόσμου και για τό χατήρι τους, να σερνόμαστε στον κόσμο σάν καταραμένοι, σά βροκλακισμένοι με τά σπουδία του τάφου στο στόμα αντί τή φυσική μας γλώσσα και μιλιζ, σά φαντάσματα τέλος πάντων βουδά και χαζά μέσα σ' ένα άπέραντο νεκροταφείο.

Μά αυτό δέ θα γίνει ποτέ. Αυτό δέν μπορεί να γίνει. Αν τραμάζει κανένας κι αν θλίβεται κι αν βλαστημάει κι αν βρίζει κι αν καταριέται για τούς λύκους αυτούς του σχολαστικισμού, είναι που ακόμα δέν τούς δοκίθηκε ο κόσμος, και δέν εσηκώθηκε στο πόδι έναντίο τους και τούς αφίνει σάν ή πολιτεία μας και ή κοινωνία μας να μην είτανε άλλο πηρά ένα λυκάλωνα. Χορεύουνε κι άλωνίζουμε οί λύκοι τούτοι κάνουν και τή δουλίτσα τους σκεδόν άνεμπέδιστα. Κι ο κόσμος γύρω τους μήτε ύποψιάζεται την καταστροφή του, σά να κοιμάται ξένοιαστος. Βούκινο νο χρειάζεται κανένας, τρέμπα μαρίνα, να τούς πονάξει μ' όλη τή δύναμη τής φωνής του και τής ψυχής του. Εύπνα Ρωμιά! Εύπνα! Έ, σάν ξυπνήσεις τέλειωσε. Τό χρέος σου τό ξέρεις δίχως να στο πει κανένας. Εύπνα μοναχά.

Θά σάς μιλήσω τώρα άπάνω σε μιάν αληθινήν ιστορία για λύκους, για τούς άλλους λύκους τούς κρυφούς.

Έδώ και κάμποσα χρόνια στο Τατόι, που έχει ο βασιλιάς μας τό έξοχικό του παλάτι, είχανε πιάσει μιá λύκαινα και την είχανε κλείσει σ' ένα σιδερένιο κλουβί.

Τά βασιλόπουλα που είτανε ακόμα μικρά παιδιά και δέν είχανε ιδεί με τά μάτια τους ζωντανό λύκο, μέλις τό μάθανε ξετρελλαθήκανε και δέ βλέπανε την ώρα να θηθεί να πάνε στο Τατόι.

Είχε αρχίσει τό καλοκαίρι, μπαίνοντας ο Μάρτης, που ο βασιλιάς έδωσε την άδεια στα βασιλόπουλα να πάνε στο Τατόι για λίγες μέρες κ' έτσι να δουνε και τή λύκαινα μέσα στο σιδερένιο κλουβί. Ό Μάρτης όμως πολλές φορές δέ χωρατεύει κ' εκεί

πού σὺ δείχνεις τὴν ἑμορφιὰ τῆς ἀνοιξίης σου φέρνει τὴν καρδιά τοῦ χειμῶνα. Ἔτσι τὴν πάθανε τὰ βασιλόπουλα στὸ Τατόι πού πήγανε. Τὴ δεύτερη μέρα τοὺς ἔπιασε χειμῶνας ἀληθινὸς καὶ χιόνια. Μὰ μὲ ὄλο τὸ κρῖο τὰ βασιλόπουλα δὲ χορταίνανε τὴ λύκαινα νὰ στέκουνε καὶ νὰ τὴ βλέπουνε ἀπόξω ἀπ' τὸ σιδερένιο τῆς κλουβί.

Ἔχανε ξεθαρρέψει νὰ τὴν κοιτάζουσε, στοὺς σάλτους ποῦκανε δὲν τρομάζανε καὶ μάλιστα εἶχανε ἀρχίσει νὰ τὴν πειράζουσε. Ἐχωναν ξύλα μέσ' ἀπὸ τὰ κάγκελα καὶ τὴν κεντούσανε καὶ τὴν τοιγκάγγανε καὶ τῆς πετούσανε πετρούλες, γιὰ νὰ τὴν κάμουνε περσότερο χάζι σὰν ἀγρίευε. Ἡ λύκαινα τώρα πιά στὰ πειράγματά τους ἀρχισε νὰ ρυάζεται δυνατὰ καὶ τρομερά, μὰ τὰ βασιλόπουλα πού νὰ σταματήσουνε καὶ πού νὰ κούσουνε κανένα. Τὸ τρίνο βράδυ πού τὸ κρῖο εἶτανε τσοχητέρο κι ἀρχισε νὰ χιονίζει κίβλας, ἐνῶ τὰ βασιλόπουλα κοιμόντουσαν στὰ ζεστά τους κρεβατάκια μέσα στὸ παλάτι ἀπόξω ἢ λύκαινα οὐρλιάζε ἀδιάκοπα καὶ τρομαχτικά.

Τὸ πρωὶ τὸ Τατόι εἶτανε ἀλλοιώτικο. Σὰ Γενάρης σωστός ὁ ἥλιος δὲ φαινότανε μέσα στὸ σταχταδερό οὐρανὸ κι ἔλα γύρω σκεπασμένα ἀπὸ χιόνια. Μὰ μέσα στὰ γιορτοδῶρι πού φυσούσε ἀκουγόντουσαν καὶ φωνὲς ἀσυνείθιστες, κάτι χουγιάσματα ἀνθρώπινα, γαυγίσματα σκυλιῶν ἀπανωτὰ κι ἀδιάκοπα καὶ σὲ λίγο ντουφεκιὲς ἀπόμακρες σὰ μέσα ἀπὸ τὸ δάσος τὸ μεγαλόπρεπο καὶ σὲ λίγο ντουφεκιὲς ἀπὸ τὰ παράθυρα τοῦ φυλακείου τῆς φρουρᾶς καὶ χουγιάσματα τῶν εὐζώνων. Κι ἀνάμεσα σὲ ἔλα αὐτὰ τὰ κοντινά, τὰ ξεχωριστὰ οὐρλιάσματα τῆς λύκαινας, μέσα ἀπὸ τὸ σιδερένιο κλουβί τῆς κι ἄλλα οὐρλιάσματα παρόμοια καὶ μακρυνὰ ἀπ' τὸ δάσος πού σὰ νὰ ποκρινόντουσαν στῆς λύκαινας τὸ κάλεσμα. Τί εἶτανε λοιπόν. Ἐνα ἑλάκαιο κοπάδι λύκοι γύρω ἀπ' τὸ παλάτι φερμένο καὶ καλεσμένο ἀπὸ τῆς λύκαινας τὸ οὐρλιάσμα. Δυὸ τρία σκυλιὰ τοῦ παλατιοῦ νὰ τρέχουνε κατὰ τὸ δάσος, νὰ κόβονται, νὰ κομματιάζονται στὸ τρέξιμο καὶ στὰ γαυγίσματα καὶ νὰ πιεσοτρέφουνε ἀφανισμένα, τρομασμένα, σερνάμενα γιὰ νὰ παραστήσουνε στοὺς ἀνθρώπους τοῦ παλατιοῦ τὸ μεγάλο κίντυνο πού τοὺς περιτριγύριζε. Τὰ βασιλόπουλα εἰδοποιημένα τώρα γιὰ τὸ φοβερὸ κακὸ μὲ περίτρομα μάτια νὰ κοιτάζουσε πίσω ἀπ' τὰ ντζάμια τῶν παραθυριῶν καὶ νὰ προσμένουν.

Οἱ εὐζῶνοι τῆς φρουρᾶς ὄλοι μὲ τὰ ντουφεκία στὸ χέρι κατεβήκανε στὸ δρόμο κι ἀρχίσανε ἀμέσως νὰ χουγιάζουσε καὶ νὰ πυροβολοῦνε. Ἐνας σάλπιχτῆς φυσούσε μ' ὄλη τὴ δύναμή του στὴ σάλπιγγα, πού ἄφινε μιὰ στριγγιά κι ἄγρια ξωπικοῦ θεριοῦ κραυγὴ κ' ἕνας ἄλλος χτυποῦσε ἕνα μεγάλο τούμ-

πανο ποῦκανε σὰ νὰ μποῦμπουνίξει. Πρῶτη δουλειὰ τῶν εὐζώνων εἶτανε νὰ ντουφεκίσουνε τὴ λύκαινα μέσχα στὸ σιδερένιο κλουβί τῆς γιὰ νὰ πάψει τὰ διάκοπο αὐτὸ προσκλητήριο σάλπιγμα τῶν λύκων. Ἰστερα ὁ ἕνας πίσω ἀπ' τὸν ἄλλο μπήκανε στὸ δάσος πάντα πυροβολώντας καὶ χουγιάζοντας.

Πολλὲς φορὲς μοῦρχεται στὸ νοῦ ἢ εἰκόνα τῆς λύκαινας καὶ τοῦ κοπαδιοῦ τῶν λύκων τοῦ μαζωμένο γύρω στὸ παλάτι ποῦχε μέσα τὰ βασιλόπουλα, μὲ τὸν πόλεμο πού μὰς κηρύζανε τώρα τελευταία μὲ τὸ γλωσσικὸ μας ζήτημα. Καὶ σὰ λύκαινα φαντάζει στὸ νοῦ μου ὁ γνωστός γέρος πού γύρω του ἐμάζωξε ἕνα ἑλάκαιο κοπάδι λύκων καὶ στριφογύρισε μ' αὐτὸ ἕνα ἄλλο παλάτι, τὸ παλάτι τῆς τέχνης μὲ τὰ βασιλόπουλά τῆς. Ἡ καλύτερα γιὰ νὰ χωπιὸ σωστὴ τὴν ἀναλογία τῆς παρομοίωσης, σὰ λύκαινα φαντάζει στὸ νοῦ μου μέσα σὲ σιδερένιο κλουβί πού οὐρλιάζει ἀδιάκοπα καὶ προσκαλεῖ τοὺς ἄλλους λύκους, ἢ διάταξη πού μπήκε στὸ νεὸ μας Σύνταγμα γιὰ τὴ γλώσσα.

Σὰν τοὺς εὐζῶνους τῆς φρουρᾶς τοῦ παλατιοῦ πού βγήκανε νὰ κυνηγήσουνε τοὺς λύκους, εἶναι ἔλοι οἱ δημοτικιστάδες, μὲ τὴ διαφορά πὼς τὸ κυνήγημα κι ὁ πόλεμος ὁ δικός μας γιὰ τοὺς λυκανθρώπους νὰ ποῦμε, βαστάει ἀκόμα καὶ θὰ βαστάζει πολὺ ἀκόμα καὶ γιὰ νὰ τελειώσει καὶ νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ δαύτους πρέπει νὰ μὰς βοηθήσει κι ὁ λαὸς πού γιὰ τὸ χατήρι του γίνεται ὁ πόλεμος, πρέπει νὰ ξυπνήσει ὁ Ρωμιός, πρὶν νὰ καταντήσει τέλειο λυκάλωνο ἢ πολιτεία μας καὶ ἢ πεινωνία μας. Τοὺς λυκανθρώπους ποῦναι ἀνάμεσὸ μας, χρέος μας νὰ πολεμήσουμε ὄλοι μας καὶ πού δὲ βρίσκονται στὰ ψηλά βουνὰ παρὰ ἀνάμεσὸ μας. Λύκος γιὰ λύκος νὰ μὴ μείνει.

Σὰς βλέπω σαστισμένους καὶ σὰν τρομασμένους ἀπὸ τὰ λόγια μου. Παραξενευόσαστε πού δὲν εἶδατε ὡς τὴν ὄρα κανένα λυκανθρώπο σφαγμένο στοὺς δρόμους νὰ σπαρτάρει. Σὰς μιλάω γιὰ σκότωμα λύκων, δίχως νὰ σὰς μοιράζω ντουφεκία κι ἄρματα. Ντουφεκία κι ἄρματα γιὰ τοὺς λυκανθρώπους μας εἶναι πρόχειρα καὶ δὲν εἶναι ἄλλα παρὰ τάνοιχτὰ μάτια τοῦ νοῦ, ἢ καταφρόνια μας γιὰ τὰ ντροπισμένα τους τὰ λόγια καὶ τὰ συκοφαντικά, τὸ βούλωμα τῶν αὐτιῶν μας στὶς σιδηροὺς κι ἐρμήνεις τους, τὸ ξύπνημα τοῦ Ρωμοῦ τὰληθινὸ, μ' ἕνα λόγος αὐτὸ μονάχα σώνει νὰ σημάνει τὸν τελειωτικὸν τους θάνατο.

ΧΡ. ΒΑΡΑΕΝΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩ ΣΚΟΛΕΙΩ ΜΑΣ

Στὴ φύλη Δα Ε. Σ.

Ἐκαθόμαστε σ' ἓνα καφενεῖο στὸ περιγιάλι, ἀπομεσήμερο — πρὸς τὸ δεῖλι — τρία-τέσσερα κορίτσια ἔχῃ μόνον μὲ γαλλικὰ καὶ πιάνο, μὰ καὶ μὲ παιδαγωγικά, κι ἄλλα τόσα παλληκάρια, φοιτητὲς ἄλλοι καὶ ἄλλοι τελειόφοιτοι γυμνασίων μόνον. Ὅσο καὶ νᾶστριβεν ἢ κουθέντα στὰ συνειθισμένα, ὅσο καὶ νᾶδειχναν οἱ δεσποινίδες πῶς δὲν εἶχαν ὄρεξη γιὰ τίποτε πέρα ἀπ' τὸ καπέλλο τῆς μέδας τούτης, ἢ κείνης τῆς μέδας τὸ φουστάνι καὶ τὸ πολὺ πολὺ γιὰ λίγα λόγια γιὰ τὴ θάλασσα ποὺ εἶταν ὁμορφὴ κι ἀπέραντη, καὶ ὑπέροχη μὲ τὴ γαλήνη τῆς καὶ μὲ τῷ ἡλίου τὶς ἀχτίδες πάνου τῆς· ὅσο καὶ νᾶμοιαζε καὶ σὲ μᾶς σωστὸ καὶ δὲν εἶτανε ὄρα γιὰ τίποτις ἄλλο παρά γιὰ νὰ χαϊρόμαστε τὶς λιγερὲς παρθένες κοντὰ μᾶς, κατὰθραδα, μὲ τὸ γιὰλδ στὰ πόδια μᾶς καὶ μὲ τὰ περισσόκαλλὰ τὰ χρώματα τῆς Δύσης ποὺ μόλις ἀρχίζε· πάλι γένηκεν ἄλλοιως. Κι ἐφταιξεν ὁ Γεώργος ὁ Πιάστης, ὁ πρῶτος τῆς παρέας μᾶς, ποὺ τῷχει πάντα συνήθεια καὶ πείσμα νὰν τὰ σοβαρέθῃ τὰ πράγματα κάθε ποὺ τυχαίνει μὲ δεσποινίδες ἀπὸ κείνες ποὺ λέγονται **μορφωμένες**. Δημοτικιστὴς ἀφτός, ὅπως κι ἔλοι οἱ ἄλλοι, ἐξόν δὲ Πέτρος ὁ Ζούμπας ὁ μεγαλογενίτης ποὺ ξαίτίας τοῦ παπασκαλάρχη του, ποὺ τὸν εἶχε πάρει φόβο, δὲν ἐκοτούσε νὰ κοιτάξῃ πέρα ἀπ' τὴ μύτη του. Ἀπ' τὰ κορίτσια κανένα μαλλιάρδ. Μὰ εἶτανε πέροι, μὰ ξεγίνηκε φέτος, Ρίχτηκε πρῶτα ἀφτῆς ὁ Γεώργος. Ἡ ἀπάντησή τῆς: «Μὰ ὄχι δὲ νὰ χαλνοῦμε καὶ τὴ γλώσσα μᾶς, ὅπως κάνουν οἱ μζλλιαροί».

Ὁ φίλος ἀδιάκριτος κάπως ἀπ' τὸν πολλή του φανατισμὸ τῷκοψε ὀρθὰ-κοφτὰ: «Δὲ σᾶς χαλνοῦμε καθόλου, δεσποσύνη, μὰ ἐσεῖς δὲν ξέρετε τί σᾶς γίνεται». Κι ἐδῶ δὲ σταθήκαμε. Πῆρε τὸ λόγο ἡ δεσποσύνη Ὁλύμπια — παιδαγωγός, νεόβγαλτὴ ἀπ' τὸ γυμνάσιο καὶ τὸ διδασκαλεῖο τῆς Πόλης — Ζάππειο. Κι ὅμορφο κοριτσάκι, ἀλήθεια. Ὁμορφότερη ἀμέτρητες φορές ἀπ' τὶς ἰδέες τῆς: οὔτε φικιασίδι φορεῖ, οὔτε κοκκαλιάρα εἶναι, οὔτε μπαλασωμένη μοιάζει. οὔτε σουφρώματα στὸ πρόσωπό τῆς, κι ἄθωρα μάτια ἔχει. Ποὺ νὰ πιστεβε κανεὶς πῶς ἀγαπάει ἔτσι τὴν καθαρέδουσα!

Ὁ φίλος μᾶς ἐχάρηκε· τῷδειξεν ἡ ἐκφρασή του.

— Ἐλα, τὴν ἔκανες πάλι, τοῦπε πειραχτικά ὁ Γιάγκος, φοιτητὴς τῆς νομικῆς τοῦτος, ρέζου.

Κι ὄχι πῶς εἶμαι ὁμοιδεάτης τοῦ Γεώργου γιὰ

νὰ μοὺ πῆτε πῶς ἴσως προληπτικὰ θαρρῶ νὰ τᾶλεγε καλὰ ὁ φίλος μου. Ὅχι, τὸ παιδί ἤξερε, καὶ ἀστάνουνταν τί ἔλεγε. Ὑστερα ἀπὸ πολλὰ στριψίματα καὶ πισωπατήματα καὶ μικροτινάγματα ἀπ' τὸ ζήτημα ποὺ τὰ προξενούσε ἡ δεσποσύνη — παιδαγωγός, μπήκαν, ἐπὶ τέλους, σ' ἓναν κύκλο. Κύκλος παιδαγωγικός. Πρόβαλε ρώτημα ὁ Γεώργος.

— Ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας, δεσποσύνη; Κάνετε μοὺ τὴ χάρη νὰ μάπανιήσετε, ἢ τὸυλάχιστο δόστε μοὺ τὴν ἀδεια νὰπαντήσω ἐγώ, καὶ μοὺ διορθώνετε τὰ λάθη, ἀν κένω κανένα. Βλέπετε, τὸ ζήτημα ἔχει ἓνα σωρὸ οὐσιαστικώτατες ὕψες. Γιατί, λοιπόν, νὰ κατ'νοτοῦμε στὰ καθέκαστα, στὰ γραφτοδιφικά, ποὺ τὸ κάτω-κάτω δὲν εἶναι καὶ δουλειά μᾶς νὰν τὰ ξέρομε, καὶ θάταν ζρόνιμο νὰ τᾶφίναμε στοὺς φιλολόγους τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστήμιου, νὰ περνοῦν τὴν ὄρα τους θταν δὲν παίζουν πρέφα.

Ἔιχε δίκιο ὁ Γεώργος. Ἡ δεσποσύνη ἔλο ξέφεβγε σὲ ρήματα κι οὐσιαστικά.

Ἡ δεσποσύνη δὲ μπόρεσα νὰ καταλάβω ἀν κοκκίνασε—εἶναι τόσο κοκκίνη ποὺ δὲν πιστέψω νὰ ὑπάρχη μεγαλύτερος βαθμὸς κοκκινιάδας ὅστε νὰ δείχνουνταν στὰ μηλάτα τῆς τὰ μάγουλα. Τὴν εἶδα ὅμως νὰ ξεροκαταπίνῃ. Κι ἀν θᾶλεγε τίποτε ποὺ νᾶμοιαζε ἀπάντηση, ἢ ἀν θᾶφεβγε ἀπ τὸ χαραμένο κύκλο, δὲν ξέρω. Ὁ φίλος μᾶς ἐπρόκαμε κι ἀπάντησε:

— Ὁ σκοπὸς τῆς διδασκαλίας εἶναι, νομίζω, ὑποθέτω μαζί σας, δεσποσύνη μου, νὰ ἐδηγήσῃ τὸ μαθητὴ νὰποχτήσῃ γνώσεις, καὶ νὰναπτύξῃ μέσα του τὴ δύναμη ποὺ χρειάζεται νὰ μεταχειριστῇ τὶς γνώσεις ἐτούτες, καὶ νὰν τὶς πληθαίνῃ, καὶ νὰν τὶς πλαταίνῃ. Ἀφτός, κοντὰ στ' ἄλλα, κι ὁ κυριώτερος, θέλω νὰ πιστέψω.

— Πῶς, πῶς; ρώτησεν ἡ δεσποσύνη, σὰ νὰ μὴν ἐπρόφτασε τὸ φίλο μᾶς, ποὺ, εἶναι ἀλήθεια, τίπε εἶλα ταῦτα πολὺ γλήγορα.

Ὁ Γεώργος δεφτέρωσε.

Ἡ δεσποσύνη Ὁλύμπια-παιδαγωγός συμφώνησε.

— Λοιπὸν, ξακολούθησεν ὁ Γεώργος, ἐπιτρέψατέ μοὺ, γιὰ μιὰ στιγμὴ, νὰ παραδεχθῶ πῶς ἡ γραμματικὴ, καὶ τὰ ξεροελληνικά σου ποὺ θερμότατα περασπίξουσι τοῦ λόγου σου, καὶ ποὺ τὸ σκολεῖο μᾶς προσπαθεῖ νὰ μᾶς διδάξῃ τόσα χρόνισ, μαζί καὶ τὰ λατινικά, καὶ τὸ συνταχτικό, καὶ τίποτε ἄλλο, κι ὄλα αὐτὰ, νὰ τὰ ποῦμε «γνώσεις».

— Μὰ δὲ μᾶς διδάσκουν μόνον ἀφτὰ στὸ σκολεῖο. Ἀντιμῆλυσεν ἡ δεσποσύνη, σὴν κουρασμένη: σὰ νὰ βᾶθαινε ὁ φίλος μᾶς.

— Δὲ μᾶς διδάσκουν τίποτε ἄλλο στὸ σκολεῖο,

έννοῦ νὰ πιστέψω, δεσποσύνη, κι ἄς σᾶς ρωτήσω... εἶπεν ὁ Γεώργος.

Σ' ἀπὸ τὸ μεταξὺ ἢ δεσποσύνη Ὀλυμπία ἀρ-
χισε νὰ τηράῃ γύρω Κι ἀλήθεια πῶς καὶ δὲν πῆ-
ρχε καὶ οἱ ἄλλοι μέρος στὴ συζήτηση ; Πῶς καὶ
δὲν ἀρχίσαμε τὰ γέλοια καὶ τὰ ξεφωνητὰ ἀκόμα ;
Παράξενο, μὰ κι ὄχι παράξενο. Ἡ συζήτηση ἔπρεπε
νὰ βγῆ πέρα. Ἄς κακοκαρδίζονταν τὰ κορίτσια.
Ἔπειτα θὰ θύμωνε κι ὁ Γεώργος. Γι' ἀπὸ εἴμαστε
ὁμοειδέατες ;

Σοβαρὰ, καὶ μὲ Ζαππίδες κι Ἀρσκειάδες μόν-
ος ἀπὸς μποροῦσε νὰ συζήσῃ. Κι εἶταν περίεργη.
Ἀπὸς μόνος εἶχε καὶ πομονή. Κι ὄχι πῶς εἶναι
τόσο βραβεῖς κι ἀποκρουστικὲς οἱ δεσποινίδες τῷ
σκολειῷ μας στὴ συζήτηση. Ἰσα-ἴσα εἶναι χαριτω-
μένες πὺς πολὺ κ' ἔφθυμες καὶ διασκεδαστικὲς. Καὶ
σοῦ κινοῦνε καὶ τὴν περιέργεια, κ' ἴσως καὶ τὸ θαν-
μασμὸ, μὲ τὴν ἀταραξία ποὺ ἔστοιμίζουσι βι λάχῃ,
καὶ μὲ τὴν ἐφκολία ποὺ καταπιάνονται συζήτηση
γιὰ βι λάχῃ. Ἄχ ! καὶ τὰ καμώματά τους κάθε
ποῦ θὰ τὰ φέρῃς στὰ στενά ! Νὰ, κ' ἡ δεσποσύνη
παιδαγωγὸς πῶς ἀνησυχεῖ τί γκριμ τσεσ ποῦ κάνει,
τί σιχασιὰ δειχνεὶ πῶς αἰστάνεται, πῶς ζαρώνει τὴ
μύτη της ! Σταναχωριέται...! Ἢ θὰ τῆς ρωτήσῃ ἀφ-
τὸς ὁ ξεφρενιασμένος ὁ μαλλιάρος ;

Μὰ τὸ χόλιασμα δὲν ἔχει τὸ λόγο του : Ὁ φί-
λος μας δὲν εἶτανε ὡς τόσο ἀδιάκριτος. Δὲν ἐσκό-
πεσε ποτέσ νάρχιση ξέταξη. Εἶξερε νὰ συμποῆ καὶ
νᾶναι ταπεινός. Συνέχισε : Κι ἂ σᾶς ρωτήσω τί
ἄλλο μᾶς μαθαίνουν ; Φυσική — «πάρτε ἀπὸ δῶ ὡς
ἐκεῖ» ; Μαθηματικά ; τίς τρομερὲς ἔνοιες τοῦ θετι-
κοῦ καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ ; Σφίγκες. Ἱστορία ; ξερά
γεγονότα καὶ χρονολογίεσ ; Μὰ ἄς κοντολογήσουμε,
δεσποσύνη, ἔκανε ὁ Γεώργος, νεβρικὰ κουνώντας τὸ
κεφάλι καὶ τινάζοντας τὸ δεξί του χέρι. Μὴν ἐπιμέ-
νετε ἀδικα, τίποτε ἄλλο δὲν ξέρουμε, καὶ δὲ φταίμε
μεῖς βέβαια. Ἔπειτα ἐγὼ γιὰ μιὰ στιμὴ παραδέ-
χουμαι πῶς καὶ κάτι ἄλλο μαθαίνουμε. Πάλι τὰ
Ἑλληνικὰ, τὰ Λατινικὰ, οἱ Ἑλξεις, οἱ γεροντικ-
κέσ, τὰ εἰς της πησ - δῶδεκα ὥρες, καὶ εἴλοσιν ἀπ
τίς τριαντάξῃ της ἔδδομάδας, δὲ μνήσκουν ;

Σειρά της Ὀλύμπιας : Δὲν τάρνιέμαι, κύριε.
Ἐντούτοις καὶ σεις δὲν ἀρμόζει νὰ ἀρνηθῆτε πῶς
εἴσθε ὀλίγον παράξενοσ μὲ ὅσα λέτε. Δὲ βλέπω τί
σῆσειν ἔχουν ὄλα ἀπὸ μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ γλώσσα
ἀπὸ τῶν μαλλιάρων εἶναι κάτι τὸ σιχαμερόν, ἐνῶ
ἡ ποιητικωτάτη γλώσσα τοῦ σχολείου μας εἶναι καὶ
ἔθῃχος, καὶ λαξεφτή, καὶ γενικώτερον κάτι ὠραῖον
καὶ ἔδμορφον.

Ρητορικὰ τὰ εἶπεν ἡ δεσποσύνη. Καὶ τὸ νό-
στιμο τὰ εἶπε καὶ ἀρκετὰ ζῶντ..νά. Ἐκινήθησαν

καὶ οἱ ἄλλεσ οἱ φιληνάδεσ. Χαμογέλασαν. Ἔτσι
βέβαια.

Μὰ κι ὁ Πιάστῃς δειχτηκε ὀρμητικώτεροσ.

— Δὲν παραξενέβουμαι ποῦ δὲν καταλαβαίνετε
τί σκέψη ἔχουνε τὰ ὅσα λέγω μὲ τὴν παρτοσλοῦ
καὶ μὲ τὴν μογιαντισμένη σου, τὴ χυτρώχειλη, τὸ
ψωφίμι, τὴν καθαρέβουσά σου καὶ μὲ τὴν παρ-
θένα μου ποῦ ξέρει καὶ κλαίει, ποῦ ξέρει καὶ γελᾷ,
ποῦ λυπᾶτα, ποῦ χαίρεται, ποῦ μανίξει, ποῦ θυ-
μῶνει, ποῦ κινιέται, ποῦ ἀγαπᾷ, ποῦ φιλεῖ, ποῦ
μισᾷ, ποῦ σαλέβει, τὴ βεργαλίγερη, τὴ γλώσσα της
μάννας μας, γλώσσα της καρδιάσ μας, γλώσσα της
ζωῆσ μας. Ὅμοσ θυμηθῆτε τὸν ὀρισμὸ της διδα-
σκαλίεσ, δεσποσύνη, καὶ πῆτε μου ποῦ μιλιέται ἡ
γλώσσα ποῦ μᾶς διδάσκουν, ποῦ χρησιμοποιέται,
ποῦ πληθαίνεται, ποῦ ἀπλώνεται ; Στὴν κύκλιο τῶν
πεντέξῃ ; Ποῦ ἡ φιλολογία της ; Χάνουμε καιρό.
Ἢ λέγει ἡ Ἐπιστήμη, ποῦ λυποῦμαι, σᾶς βε-
βαιῶνω, ποῦ δὲν ἐλάδατε ἀκόμα καιρό νὰ τὴ γνω-
ρίσετε, ἡ ἐπιστήμη, ἡ ἀλήθεια, ἡ ἀπόλυτη ἀξία,
τὰ πράματα. Ὅλα τούτα δὲν τὰ σκαμπάζουμε.
Ὅγδόντα χρόνια εἶναι ἀπὸ τὰ ποῦ τὰ διαγομίσουμε.
Πεθαμένα κυνηγᾶτε Ἢ πεθαμένα ζῆμοσ πεθαμένα.
Δὲν ξαναζοῦν...

Κ' ἔλεγε κ' ἔλεγε ὁ φίλοσ. Φόρα μιὰ φορά. Ὢ
καταντούσμε ἴσως σὲ καμμιά νεβρική τελεία
μ' ὄλο ποῦ τέτοια τερτίπια ξέρω νὰ μὴν εἶναι της
ἰδουσγγρασίεσ τοῦ φίλου μας. Στάθηκε κανένα
λεπτό. Μεῖσ θαρρέψουμε πῶς ἐτέλειωσαν κ' ἔπρεπε
νὰ τέλειωσαν. Ἐξύγωνεν ἡ ὄρα γιὰ τὴ βρακάδα
ποῦ λογαριάζουμε νὰ πάμε. Ἰσα ἴσα πῆρε νὰ ζυ-
γῶνη τὰ σύνορα τοῦ κάτω κόσμου ὁ ἥλιοσ. Ὁ σκ-
ρόκοσ ποῦ φουσοῦσεν ἀνάλαφρα πολῶρα ἔπεσεν
ὀλότελα, κ' εἶτανε λάδι πέρα ὡς πέρα ἡ θάλασσα.
Ὅλωνῶνε οἱ καρδιάσ πρόσμεναν νὰ κίψη ἡ συζή-
τηση. Ὢ χάναμε ἀλλοιῶσ τόσην ὀμορφιά !

Μὰ ὁ φίλοσ συνέχισε. Ρητορία.

— Γνώσεισ, γνώσεισ, δεσποσύνη. Ἀπὸ τῆσ χρει-
ζουνται. Δουλειά, πράγματα, ὄχι εἰδῶλα, γιὰ νὰ
συζητήσῃσ κάπωσ ζουμερά. Γνώσεισ. Ἀλήθεια.
Γιατί, βέβαια, ὅπωσ πρέπει νὰ ξέρετε σεις, τούλα-
χιστο, ποῦ θὰ διαμορφώσετε τὸν κόσμο μας τὸν
καινούριο, οἱ γνώσεισ ξεγλυτώνουν τὸν κόσμο ἀπ'
τὴν πρόληψη, ἀπ' τὸ ψέμα. Ὅ,τι ἀπ' ὅσα ἔχεισ
μέσα στοῦ μυαλό σου ἔχει ἀποδειχτεῖ ἀληθινὸ, νὰ οἱ
γνώσεισ. Ἀληθινὸ - ὅ,τι συμφωνεῖ μὲ τὰ πράγματα
«factum» της ζωῆσ. Ἀλήθεια μᾶς χρειάζεται.
Ἀνοιχτὰ τὰ μάτια, φιλοσοφική διανόηση. Τί γίνε-
ται, τί δὲ γίνεται, ποῦ οἱ νόμοι τούτοι, ποῦ οἱ νό-
μοι κειναι. Ἀλήθεια ! Καὶ τὴν ἀπόλυτη ἀλήθεια
δὲν τὴν ξέρουμε, βέβαια. Πρὸς τούτη πάντα βαδί-

ζουμε—προδίδουμε. Μά ξέρουμε μέρος. Και οι γεννιές των ανθρώπων, ή μιὰ κατόπι στην άλλη, παίρνοντας κάθε βαθμὸ ἐπίγνωσης τῆς ζωῆς «γνώσεις» γιὰ νέο σημεῖο ξεκινήσου, τίς γνώσεις τούτες τίς ὡς τὰ χθές ἀγνωστες τίς μεταχειρίζονται ὡς ἕνα κλειδί γιὰ νανοίξουνε τίς θύρες ἄλλων μυστηρίων. Ἔτσι τὰ θρία τῆς πρόληψης συμμαζέδονται, κονταίνουν, μικραίνουν ὀλοένα, κ' ἔτσι πολιτίζεται ὁ κόσμος. Μιλᾶτε γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα, μιὰ ποῦ νὰ σκαμπάζετε ἀπ' τὸ κυριώτερο πρᾶμα ποῦ χρειάζεται γιὰ τέτοια συζήτηση—ἀπ' τὴν κ. Γλωσσολογία. Μὰ κι ἀπ' ἀφτὴ ποῦ νὰ ξέρετε ἀποῦ τίποτε ἀπ' τὴ ζωὴ δὲ μᾶς μαθαίνουμε, καμμιά ξήγηση τοῦ κόσμου τοῦ πολύφανου, κανένα ξεχώρισμα σχέσεων, συγγενειῶν κ.τ.λ. (Οἱ Ἀραπάδες μὲ τὴν πίστη τους πὼς θὰ πάθῃ ὁ ἀφέντης τοῦ ἥσκιου ποῦ θὰ πατήσῃ καμμιά βίαια πάνου του, καὶ μείξ μὲ τὴν ἀνόητη ὑποστήριξη τῶν τύπων. Τὰ ὀνόματξ, ἡ γεννιά μας! Σπουδαία! Εἶναι κι ἀγριοὶ στὴν Ἀφρική ποῦ πιστέδουνε τόσο πολὺ σὰ ὀνόματά τους ποῦ τὰ βαστοῦνε καὶ μυστικά. Ὁ τύπος οὐσία γι' ἀφτούς. Ἀκατεχιά! Χωρὶς μάτια, χωρὶς παρατηρηκότη, χωρὶς πράματα. Γνώσεις! Χωρὶς ἀφτὲς ἡ πρόληψη, ἡ ψερτιά βασιλέδει. Τὰ μάγια, τὰ σταβροκοπήματα—ἔλα τούτα σημάδια βαρδερισμού. Ἀπολιτσιά. Ἡ ζωὴ τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου πάγει, καὶ τείνει, νὰ κυβερνιέται καὶ νὰ κανονίζεται πάντα γιοματώτερα ἀπὸ μιὰ ἀντίληψη λογική, ἀπὸ ἕνα κώταμα, τοῦ νόμου τῆς ἀλήθειας, καὶ τῆς μέθοδος.

Ἀρνιέσε τὸ Δημοτικισμό. Παιός ὁ λόγος; κανεὶς. Ποῦ ἡ ἐπιχειρηματικότητά σας; Πουθενά. Πείσμα μόνο, τεμπελιά, πνέμα ρουτίνας, ἀδράνεια. Στεκάμενα νερά. Γνώσεις, δεσποινίδες, δουλειά, κύριε, ἀλλοῦς δὲ θὰ γίνετε ποτὲς μαλλιαροί, μ' ἄλλα λόγια θὰ πάσε πάντα ἀντάμα μὲ κείνους ποῦ πιστέδουνε σὸ διάδασμα τοῦ γιατρικοῦ σᾶστρα καὶ σὸ φεγγάρι, καὶ φτιοῦν στοὺς κόρφους τους, καὶ τάζουνε λαμπάδες, κι ἀνάδουνε καντύλια, καὶ προσμένουν νὰ πέσουν οὐρανόθεν οἱ πῆτες νὰ τίς φάν..

Καὶ τέλειωσε ὁ φίλος μὲ γέλοια καὶ μὲ τινάγματα χεριῶν καὶ μὲ τεντώματα τοῦ λαιμοῦ, καὶ μ' ἄλλες ἕμοιες κινήσεις ἐθουσιασμοῦ κι ἀφτοπεποίησης.

— Μπράβο, μπράβο, μοντέρνε. Ξεσπάσαμε ὄλοι σὶς φωνές. Καὶ γέλοια, καὶ χεροκροτήματα.

Κ' εἶτανε τὸ τέλος. Τὸ ξέραμε ὄλοι. Δὲν εἶτανε ἡ πρώτη συζήτηση.

Ἡ δεσποσύνη Ὀλύμπια — συζητήτρια γελοῦσε κι ἀφτὴ, ἔτοιμη — σὸ πόδι — γιὰ τὴ βαρκάδα ποῦ θὰ μᾶς δροσολογοῦσε.

— Πάμε, παιδιά.

— Πάμε, πάμε, σὸ λιόγερα — «τῆς θάλασσας καὶ τοῦρανοῦ κοράλλι». Ἐκανε ὁ Γεώργος κοιτάζοντας τὴ δεσποσύνη Ὀλύμπια σὰ μάτια καὶ δείχνοντας τοὺς γιालούς. — Πάμε πεισματάρρα, φώναξε στοὺς μώλους, ποῦ

«ἐγὼ εἶμαι ὁ χτυπημένος, λέγει ὁ ἔνας, ἀπὸ τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς»

Εἶμαι ὁ κιάλος τοῦ νιοῦ καὶ τῆς Πιουθενάς, καὶ μὲ πλουμίεις, Ἔρωτι, καὶ μ' ἄλιφροπιτιῆς.

Πάμε στοὺς μώλους τοῦ ποιητῆ μας, τοῦ Παλαμά μας. Ποῦ εἶναι ὁ δικός σας; Ἄ, πρέπει νὰ γίνουμε, ἔλεε, ὄλοι, μαλλιαροί. Μπράς.

Κι ὁ Γεώργος πρῶτος, κι ὄλοι μας κατόπι, μὲ χάχλατα καὶ μὲ πηδήματα, μὲ γέλοια ἀπ' τὴν καρδιά μας ριχήκαμε στὴ βάρκα γιὰ τοὺς μώλους.

ΣΤΑΒΡΟΣ ΜΑΒΡΟΘΑΛΑΣΣΙΤΗΣ

Σωζόπολη 30.VII.912

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ. Ἐδρισε τοὺς ἀξιωματικούς μας, ἔσοι βγαίνουν ἀπὸ τὴ Σκολή των ὑπαξιωματικών, ὁ Γάλλος συνταγματάρχης Ζενέν; Ὁχι. Τὸ ὄχι αὐτὸ τὸ λέει ὁ ἴδιος ὁ συνταγματάρχης σὲ γράμμα του πρὸς τὸ στρατηγὸ Ἐντοῦ. Κι ἕμως οἱ ἀξιωματικοὶ μας ἐπιμένουν πὼς τοὺς ἔδρισε καὶ **συνέπιονται**, ἴσως καὶ συνωμοτοῦν, ἴσως καὶ ἐτοιμάζουν καὶ κανένα κίνημα.

Στὴ Βουλγαρία καὶ στὴ Σερβία τὴν ὥρα τούτη οἱ ἀξιωματικοὶ δὲν ἔχουνε ζήτημα Ζενέν. Οἱ δικοὶ μας ἐδῶ ἔχουν. Ἴσως γιὰτὶ ἐμεῖς δὲν ἐννοοῦμε ποτὲ νᾶφίσομε τὰ κομματικά, κι ἀξιωματικοὶ ἂν εἶμαστε, καὶ σὲ παραμονὲς τελωτικῆς καταστροφῆς κι ἂ βρισκόμαστε.

Ποῦ νὰ μὴ βασκαθοῦμε.

—><—

ΜΑΓΡΟ ΣΗΜΑΔΙ. Μὲ συμπάθεια καὶ μὲ θαυμασμὸ παρακολουθοῦμε τὸ πατριωτικὸ κίνημα τοῦ κ. Θεμ. Σοφούλη κάτου στὴ Σάμο, μὰ δὲν τὸ κρούουμε πὼς κάπια κρυάδα νιώσαμε σὰ διαβάσαμε τὴν προκήρυξή του πρὸς τὸ Σαμώτικο λαό, γραμμένη σὲ μιὰ ἀπελπιστικὴ ὑπερκαθαρεύουσα. Κατέθηκε κάτου στὴ Σάμο γιὰ νὰ σβήσει ἢ γιὰ ν' ἀνάψει ἐνθουσιασμὸ ὁ κ. Σοφούλης; Καὶ πὼς αὐτός, ἀντισκολαστικός σὸ βάθος καὶ μέλος ἀπὸ τὰ πρῶτα

πρώτα του Ήπαναστατικού Όμιλου, δὲ μεταχειρίστηκε τὴ γλώσσα πὸ ἀνάδει φωτιὰ μέσα στὰ στήθια καὶ σπρώχνει τὸν ἄθροιο τυφλὰ πρὸς τὸν κίντυνο, παρὰ μεταχειρίστηκε τὴ μουχλιάρα γλώσσα πὸ μουνιάζει, πὸ παραλεῖ κάθε ψυχικὴ δύναμη, πὸ ἀποκοιμίζει; Σὲ λογιώτατος μίλησε ἔκ. Σοφούλης ἢ σὲ ἄθροιστες πὸ δεψὺνε τὴ λευτεριά καὶ καλοῦνται νὰ χύσουν τὸ αἷμα τους γιὰ νὰ τὴν ἀποχτήσουν;

Ἡ λογιωτατίστικη προκήρυξη τοῦ Καρλοβασιοῦ θὰ μείνει σὰν ἓνα μαῦρο σημάδι καταμεζὶς στὴ φωτερὴ δρᾶση τοῦ κ. Σοφούλη.

Ο ΒΟΛΟΣ. Σὲ μιὰ ἐμπορικὴ πόλη πὸ οἱ κάτοικοί της, καθὼς μᾶς ἔγραφε τὶς προάλλες ἔ ανταπακρὶτὴς μας, ἄλλο ἰδανικὸ δὲν ἔχουν παρὰ πῶς τὶς ἑκατὸ χιλιάδες τους νὰν τὶς κάνουνε διακόσιες—στὸν καλογεροπατημένο Βόλο πὸ δημιουργήσε τὶς μεσαιωνικὲς ντροπὲς τῶν ἀθελικῶν καὶ πὸ δὲ ντράπηκε νὰ κλείσει μὲ βάρβαρα μέσα τὸ πρῶτο προδευτικὸ καὶ ἄθροιστικὸ σκολειὸ πὸ ἰδρῆθηκε στὴν Ἑλλάδα—στὴν παραπολὺ συντηρητικὴ αὐτὴ κοινωνία ὑπάρχονε μερικοὶ φιλελεύτεροι καὶ προδευτικοὶ ἄθροιστες πὸ δημιουργήσανε μιὰ νῆψη ἰδεολογικὴ ἀξίσημειωτῆ, ἀφοῦ τὴ θάμασε καὶ ὁ κ. Ἰπουργὸς τῆς Ἑθν. Οἰκονομίας προχτές, στὸ Γεωργικὸ συνέδριο. Ὁ Βόλος, εἶπε, μπαίνει στὴν πρώτη γραμμὴ ἀφοῦ σ' αὐτόνε μοναχὰ ἀνακινηθῆκανε διάφορα ἰδεολογικὰ ζητήματα.

Νά, πὸ ἓνας Σαράτσης, ἓνας Σπυρίδης, ἓνας Ζάχος, ἓνας Κόσουβας καὶ μερικά ἀκόμα φιλελεύτερα παιδιά, ξεντροπιάζουνε μιὰν ἀλάκαιρη κοινωνία καὶ βάζουνε μιὰ πόλη στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ πολιτισμοῦ.

ΛΥΠΗΡΑ ΠΡΑΜΑΤΑ. Ἐνας ἐργάτης, ἐπικρινοντας στὸ τελευταῖο φύλλο τῆς «Ἐφημ. τῶν Ἐργατῶν» τᾶρθρα τοῦ Τρανοῦ, μιλάει μὲ κάπια ἀξιοθρήνητη ἀσέβεια γιὰ τὸν «περίφημον Ψυχάρην» καὶ γιὰ τὸν κ. Ν. Γιαννιὸ πὸ τὸν χαρακτηρίζει «ὕπρητῆ τοῦ περιφήμου Ψυχάρη» καὶ γιὰ τὸν κ. Τρανὸ πὸ εἶναι ἀκατάριστος (!), λέει, γιὰ σοσιαλιστικὴ συζήτηση.

Ἄν τὸ ἄρθρο αὐτὸ τᾶγραφε κανένας ἀπὸ τοὺς ἐπιτήδειους ἐκείνους ἄθροιστες πὸν ξεμεταλλεύονται τὸν ἐργάτη καὶ τὸν ἀπομωραίνου ἴσια ἴσια γιὰ νὰ μποροῦνε νὰ τὸν ξεμεταλλεύονται, θὰ γελοῦσαμε καὶ δὲ θὰν τὸ προσέχαμε καθόλου. Μὰ τὸ ἄρθρο αὐτὸ τᾶχει γραμμένο ἐργάτης καὶ αὐτὸ ἴσια ἴσια μᾶς ἀπελπίζει, γιὰτὶ μᾶς ἀποδείχνει τὸν Ἄθη-

ναῖο ἐργάτη χωρὶς αὐτοβουλία, χωρὶς τὸν πρεπούμενο σεβασμὸ σὲ πράματα πὸ δὲν τὰ γνωρίζει, χωρὶς δυσπιστία σὲ ἔτι συκοφαντικὸ ἀκούει, ὅπως δὲ τὸν καταντήσανε τὸν ἄμοιρο αὐτὸ ἐργάτη οἱ διάφοροι συφερόντολῶγοι πὸ τοῦ καθίσανε στὸ σέβερκο Βολιώτης ἢ Κορφιάτης ἐργάτης δὲ θὰν τᾶγραφε ποτὲ τέτιο ἄρθρο, γιὰτὶ οἱ Βολιώτες κ' οἱ Κορφιάτες ἐργάτες ἔχουν αὐτοβουλία καὶ αὐτενέργεια.

Ὁ κ. Ἄθηναῖος ἐργάτης τῆς «Ἐφημ. τῶν Ἐργατῶν» νὰν τᾶχει ἀκουστὰ ἄραγε πῶς ὁ «περίφημος» Ψυχάρης εἶναι καθηγητῆς στὸ Παρίσι καὶ ὁ Γιαννιὸς δὲν εἶναι ὑπέρητης τοῦ Ψυχάρη μὰ καθηγητῆς τῆς Γαλλικῆς καὶ ὁ Τρανὸς σπούδασε τρία χρόνια στὴ Γερμανία τὰ ζητήματα, πὸ ἢ ἀφεντιὰ του τὸν βρῖσκει γιὰ δαῦτα ἀκατάριστο;

Ἄς ρωτήσῃ τὸν κ. ΝΣ τοῦ ΕΚΑ καὶ βουλευτῆ Ἀττικῆς νὰν τοῦ ἐπιβεβαιώσῃ ὅλες αὐτὲς τὶς πληροφορίες πὸ τοῦ δίνουμε.

ΕΝΑ ΠΑΡΑΣΗΜΟ. Ὁ Παλαμᾶς δὲν ἔχει παράσημο. Μὰ δὲ σημαίνει τοῦτο. Ἴσως καὶ νὰ μὴν τοῦ χρειάζεται. Ἴσως πάλι—ξέρουμε καὶ μεῖς!—ὁ Παλαμᾶς νὰναι σὲ θέση νὰ δίνει παράσημα σὲ μιὰ Κυβέρνηση καὶ ὄχι νὰ παίρνει.

Αὐτὲς τὶς σκέψεις κάναμε ἅμα διαβάσαμε στὶς ἔφημερίδες τὴν παρασημοφορία τοῦ κ. Στέφανου Μαρτζώκη.

Καὶ σκεπτήκαμε ἀκόμα: Γιὰ νὰ σὲ λογαριάσουνε σὲ τοῦτο τὸν τόπο πρέπει πρῶτα νὰ σὲ λυπηθοῦνε, καὶ ἔσο πὸ κακομαίρης φαίνεσαι, τόσο πὸ πολὺ τιμῆσαι.

Nota bene. Τὰ λίγ' αὐτά, ὄχι γιὰ τὸν κ. Μαρτζώκη πὸ καὶ στίχους καλοὺς ἔχει γράφει καὶ συμπαιθτικὸς μᾶς εἶναι, μὰ γιὰ τοὺς φτωχοπροδομισμοὺς τῆς Ἀθηναϊκῆς φημεριδογραφίας καὶ γιὰ μερικοὺς καφενόβειους ποιητάστρους τῆς τελευταίας σοδειᾶς.

ΟΙ ΑΡΣΑΚΕΙΑΔΕΣ. Ὅχι μόνο αὐτά, μὰ καὶ ἄλλα τόσα, καὶ πὸ βάρβαρα ἀκόμα μέσα τοῦ Ἰπουργοῦ τῆς Παιδείας θὰ χεροκροτούσαμε, ἂν μπορούσανε αὐτὰ τὰ μέσα νὰ σταματήσουν τὴν ἀκράτητη δασκαλοποίηση καὶ νὰ ρήξουν τὰ κορίτσια μας σὲ ἄλλα πὸ πραχτικά καὶ πὸ ἀξιοπρεπὰ ἐπαγγέλματα.

Ἴσως τὴν γιατρικὴν ἐξέταση καὶ τὶς εἰσαγωγικὲς ἐξέτασες γιὰ τὸ Διδασκαλεῖο νὰ μὴν τὰ διάταξε

μ' αυτό τὸ σκοπὸ ε. κ. Υπουργός. Μὰ ἐμεῖς τὸ ἀποτέλεσμα βλέπουμε. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι πῶς αὐτὰ τὰ μέτρα, καθὼς γράφουν οἱ φημερίδες, ἀπογοήτεψαν πολλοὺς γονεῖς καὶ τοὺς ἀναγκάσανε νὰ ποσούρουν τὰ κορίτσια τῆς ἀπὸ τὸ Ἄρσάκειο.

Καὶ νά, πού ἔτσι λιγοστεύουν οἱ διπλωματούχες ἄεργες τοῦ αὔριο καὶ πληθαίνουν ἴσως οἱ ἐργάτισες κ' οἱ νοικοκυράδες.

ΑΜΓΝΑ. Μιά ἐφημερίδα πού βγαίνει στήν Ἀθήνα ἀπὸ τοὺς ἑπαλλήλους «Ξενοδοχείων, ἔστια τορίων, καφετειῶν, οἰκίων κτλ.». Γράφεται ἀπὸ τοὺς ἐργάτες αὐτοὺς, κι ἔχι ἀπὸ λογιώτατους, διαφεντεύει τὰ συμφέροντά τους, κι ἔχι τὰ αἰφένεργα νανερὸ ἐκμεταλλεὺτῆ τους, καὶ μὰς κάνει τὴν παρηγορητικὴ ἐντύπωση πῶς εἶναι ἔργανο ἀνθρώπων πού ξέρουν τί εἶναι, τί ζητάνε καὶ μὲ ποιὸ τρόπο πρέπει νὰν τὸ ζητήσουνε. Φαίνεται πῶς κείνος πού τοὺς ὀργάνωσε τοὺς ἐργάτες αὐτοὺς δὲν εἶχε σφέρο νὰν τοὺς ἀφίσει στὸ σκοτάδι γιὰ νὰν τοὺς ξεμεταλλεύεται χυδαῖα, μὰ τοὺς μὀρφωσε γιὰ νὰ νιώσουν τὴ θέση τους καὶ τὴ μεγάλη ἀποστολὴ τους.

Ἔχουμε μπροστά μας τὸν 7 ἀριθμὸ τῆς «Ἄμυνας» καὶ βλέπουμε στὶς τέσσερις σελίδες τῆς νὰ περνάει κινηματογραφικὰ ἔλος ἑπιάνεις ἀγῶνας τοῦ συνδικάτου πού τιλοφοριέται κι αὐτὸ «Ἄμυνα». Ὅχι κούφια λόγια, μὰ πράματα χεροπιαστὰ ἀπὸ τὴν τυραννικὴ ζωὴ τῶ δυστυχισμένων αὐτῶν ἀνθρώπων βγαλμένα, ἔχι συζήτησες ἀγῶνες, μὰ μπαλταδιὲς γερὲς κατὰ τῆς ἀδικίας τοῦ κάθε προοιτάμενου.

Ἡ «Ἄμυνα» γράφεται σὲ γλώσσα ἀπλή, πού κοντοζυγῶνει στὴ δημοτικὴ. Ἴσως γι' αὐτὸ οἱ συντάχτες τῆς κατηγορηθῆκανε κι ἀπὸ τὸν κ. ΝΣ. τοῦ ΕΚΑ. (πὸναι καὶ μέλος τοῦ δημοτικιστοῦ κέντρου «Ἐκπαίδ. Ὀμιλος») γιὰ «μασῶνοι, μαλλιαροὶ καὶ ἄθεοι» (κρίταξε «Ἄμυνα», ἀριθ. 7, σελ. 1, στήλ. 3).

ΟΙ ΧΩΡΙΚΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ. Κείνοι πού κάμανε τὴ βαθύτερη ἐντύπωση στὸ Γεωργικὸ Συνέδριο τοῦ Βόλου εἶναι οἱ δυὸ χωρικοὶ Θεσσαλοὶ Ρουμελιώτης κι Ἀραμπατζῆς πού ἀνεβήκανε, μὰς βεβαιώνει ἡ «Ἔστια» τῆς Τρίτης, πάνου στὸ βῆμα χωριάτικα ντυμένοι καὶ μὲ ἀπλή καὶ ζωντανὴ γλώσσα ἐξετραγώδησαν τὰ δεινὰ τοῦ χωριοῦ καὶ τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τοῦ παρία αὐτοῦ τῆς Θεσσαλικῆς γῆς.

Τὸ ἀκροατήριον τοὺς καταχεροκρότησε ὅσο δὲ χεροκρότησε μερικὸς δικὸς μας μέσα στὸ Συνέδριο πού τὰ εἶπαν «περὶ διὰ γραμμάτων», ἴσως γιὰ νὰ μὴ φανοῦνε στὸν κόσμον...ἀγράμματοι.

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΟΙ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ

Φίλε Νουμά,

Τὴν Κεριακὴ βράδι, 9 τοῦ Σεπτέβρη, στὶς 7 1)2, ἤρθανε στὴ φτωχούλα σάλα τοῦ Ἐργατικοῦ Κέντρου οἱ φίλοι κοινωνιολόγοι Παπαναστασίου, Κουτούπης καὶ Βασιλέτσος. Εἶπανε πολλὰ ἔμορφα πράματα στοὺς ἐργάτες· χτυπήσανε κάθε κοινωνικὴ ψατρία καὶ σαπίλα καὶ κάθε θεοδωροπολισμὸ καὶ στὸ τέλος καταλήξανε συσταινόντας στοὺς ἐργάτες νὰ συσσωματισθοῦν καὶ νὰ κατορθώσουν κι αὐτοὶ νὰ στείλουνε στὴ Βουλὴ τὸν ἀντιπρόσωπό τους. Μετὰ ἑλεβέντης ἑ Κόσους ἀπάγγειλε τὴν «Ὀρμη» τοῦ Bereren, τὴ Λαοφονία τοῦ Πασαγιάννη καὶ τὸν Παγκόσμιον Σοσιαλιστικὸ Ὕμνον τοῦ Possier τὸν ἔμορφα μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ συνεργάτη μας Ρήγα Γκόλφη, καὶ ἡ γιορτὴ ἐκλείσε μὲ τραγούδια σοσιαλιστικὰ πού τὰ τραγουδήσανε οἱ λευεντόκαρδοὶ τοῦ Κέντρου.

Βόλος, 9 τοῦ Σεπτέβρη.

ΠΑΝΟΣ Α. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΥΟ ΓΛΩΣΣΕΣ

Κύριε Νουμά,

Ἐπίτρεψον ἡμῖν νὰμφιέλλωμεν διὰ τὸ ἀκριβὲς τῶν γραφομένων σου ὅτι ἑ ἡμέτερος κ. Γρ. Ξενόπουλος ἔγινε δικὸς σας, καταδικὸς σας. Ἄν ἀνεγνώρισε τὴν Παρρασκευὴν, 31 Αὐγούστου, ὅτι «δημοτικισμὸς καὶ μαλλιαρισμὸς ἓνα πράμα εἶναι», αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι καὶ ὁ ἴδιος μαλλιαρὸς ἢ δημοτικιστῆς. Τὸ Σάββατον, 1 Σεπτεμβρίου, ἢ «Ἀτάπλασις τῶν Παίδων» ἐδημοσίευσε τὴν δήλωσιν ὅτι τὸ «γράψιμο» τοῦ κ. Φαίδωνος (Γρ. Ξενοπούλου) δὲν ἔλλαξεν, ἀλλὰ διαφέρει τὸ εἶδος. Ἄλλο ἢ «Ἀελοφούλα» καὶ ἄλλο αἰ «Ἀθηναῖκα Ἐπιστολαῖ».

Φαίνεται ὅτι ἢ «Ἀδελφούλα» ἐδημοτικίζεν, ἐνώ ὡς σοὶ εἶναι γνωστὸν, ἑ πράγματι κατάδικὸς μας κ. Γρ. Ξενόπουλος γράφει τὰς «Ἀθηναῖκὰς Ἐπιστολάς», εἰς τὸ γλαφυρὸν ἰδιῶμα τῆς παρούσης μας.

Σὰς ἀσπιζόμεθα

ΠΑΛΑΙΟΙ ΤΙΝΕΣ ΚΑΘΑΡΕΥΘΥΣΙΣΤΑΙ
ΚΑΙ ΝΥΝ ΤΗΣ ΜΙΣΟΓΕΝΟΥΣ ΕΤΑΙΡΟΙ

© ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ίσως την Πέμπτη πρωί, πού δίνουμε την τελευταία ύλη στο τυπογραφείο. Δε μ'ας είχε σταλθεί ακόμα ή συνέχεια του άρθρου του κ. Γραντζα, κ' έτσι, αναγκαστικά, θά μείνει για άλλο φύλλο.

— Στάλλο φύλλο θά δημοσιεύουμε απάντηση του κ. Θ. Συναδινού στην κριτική πού δημοσίεψε ή Καλομοίρη στην «Βοτία» τής Τετάρτης για τό «Στοιχειωμένο γεφύρι».

— Τά ποιήματα του μακαρίτη Βλαδίμηρου Παρασκευά, πού δημοσιεύουμε σ' άλλη σελίδα, μ'ας τ'ίστειλα ή εϋγενικά κέρη του και κυρία του φίλου μας γιατρού κ. Φιλ. Στεφανίδη.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. κ. Φ. Φιλ. Πόλη και Μ. Ζωτ. Βουλγαρία. Λάδαμε τή συντρομή σας κ' εύχαριστούμε. — κ. Στρεψιάδη. Όχι. Όσα μ'ας καταγγέλεις δέν τά βρίσκουμε ομοιά. Αν ή Σκίπης γράφει τώρα ταχτικά τήν καθαρεύουσα στόν «Αστέρα», κι ή Γ. Ν. (Γιώργος Ν. Πολίτης) καθαρεύουσα στή «Νέα Ήμέρα», κι άλλος δικός μας άλλου, δε σημαίνει τούτο πως οι φίλοι μας αυτοί προδίδουν τόν αγώνα και πρέπει νάν τους κρεμάσουμε. Άλλο *επάγγελμα* κι άλλο *ιδέες*. Μήπως κι ή Παλαμιάς δε γράφει τά έγγραφα του Πανεπιστημίου σέ καθαρεύουσα, κι ή Ίδας τό ίδιο τά έγγραφα του Υπουργείου των Εξωτερικών κι ή Π'γγας Γκόλφης τά έγγραφα του γραφείου του; Νά, τί έχουμε νάπαντήσουμε μιά για πάντα και σέ λόγον σου και στούς άλλους Στρεψιάδηδες. — κ. *Αλ. Γ. Γαζή*. Πόλη. Τό γράμμα σου τό τελειώνει έτσι: «Άλλως τε υποθέτω ότι πρέπει νά αποστέλλετε τόν *Γουμάν* δούλον εις *Εταιρεία* βεβαίως αποφασίζουν νά τόν αναγνώσουν». Έίς αὐτο μέγαλο γι' αυτό. Μόνος σου ζήτησες νά γραφτείς συντρομητής στο *Νουμά*, και γράφτηκες στίς 10 του Νοέβρη 1906, μέσο του Βελιπομπλίου τής «Βοτίας», πού μ'ας πλέρωσε και τή συντρομή σου. Από τότε σου στέλνεται, έξη άλάκαιρα χρόνια, τό φύλλο ταχτικά κι ούτε μ'ας τό γύρισες πίσω, ούτε μ'ας έγραψες νά σου τό σταματήσουμε. Σου γράψαμε και σου ξαναγράψαμε και δε μ'ας απαντήσες. Τώρα πού αναγκαστήκαμε νά σου ζητήσουμε τίς καθυστερούμενες συντρομές, μέσο τής Τραπέζης Άθηνών, βρήκες αυτή τή νόστιμη δικαιολογία. Τά συχαρτικά μας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

- ΙΔΑ — «Όσοι ζωντανού» δρ. 2 (για τό έξωτερικό φρ. 2,25).
Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ (Judas Errant) «*Αγκάθια και τριβόλοι*» δρ. 1 (για τό έξωτερικό, φρ. 125).
OSCAR WILDE — «*DE PROFUNDIS*» μετάφρ. Άλεξ. Μαρπουτζόγλου δρ. 2 (για τό έξωτερικό φρ. 2,25).
VERNON LEE — «*Η Άριάδνη στή Μάντουσα*», δράμα σέ πέντε πράξεις (μετάφραση Στέφ. Πάργα) δρ. 1 (για τό έξωτερ. φρ. 1,25).
ΑΥΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ «*Η μουσική δια τών αιώνων*»

ΣΤΟΙ "ΝΟΥΜΑ,,

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πουλιούνται τάκλόυθα βιβλία πρός ΜΙΑ δραμή τό

έξόν από όσα είναι σημειωμένα μέ άλλες τιμές

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «*Η Ματιά*». — «*Αγκάθια και Τριβόλοι*» (δηγήματα). — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «*Ο Μέγ' Αλέξανδρος*». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «*Δόξα και Ζωή*». — ΗΑΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗ, «*Δάφνης και Χλόη*» του Λόγγου. μετάφρ., — «*Τίμωνας ή Μισάνθρωπος*» του Λουκιανού (μετάφρ. λ. 50), | «*Ο Προσκυνητής*». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «*Τά Τραγούδια του Άπρίλη*» (δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΛΤΑ «*Στοχασμοί περι τής άνατροφής των παιδιών μας*» (λ. 50). — «*Γιά τήν Πατριδα — Η καρδιά τής Βασιλοπούλας*» (δρ. 8,50). — «*Παράμυθι δίχως όνομα*» (δρ. 3,5), — «*Τόν καιρό του Βουλγαροκτόνου*» (τόμοι 2, δρ. 4,50). — ΕΙΡΗΙΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ «*Από τόν Κόσμο του Σαλονιού*». — ΑΡΙΓΓΡΗ ΕΦΤΑΔΙΩΤΗ «*Φυλλάδες του Γεροδήμου*». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «*Νησιώτικα Τραγούδια*». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «*Τά Γεωργικά του Βεργίλιου*» (λ. 50) — «*Σακούνταλα*» του Καλλιμάχα (δρ. 1). — ΙΔΑ, «*Σαροθράκη*» δρ. 2). — Θ. ΚΑΤΡΙΑΝΗ, «*Τά Τραγούδια του Στρατιώτη*» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΔΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «*Τό Βιολί*». — ΑΛΕΞ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΛΟΥ «*De Profundis*» του O. Wilde (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΘ «*Δηγ. του Δελινού*» (δρ. 2), «*ΟΙ νεκροί τής ζωής*» (δρ. 2). — «*Στό Άλμπουρσ*» (δρ. 2). — ΑΛΕΞ. ΠΑΛΑΗ, «*Ο Έμπορος τής Βενετίας*» (Β' έκδοση). — ΑΛΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «*Αθρόπινος Μηχανισμός*». — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «*Τά Παλιά και τά Καινούργια*». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΑΕΡΗ, «*Ο Αίας*» του Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «*Πλουτάρχου: Περι Παίδων Άγωγής*» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ, «*Μπουμπούκια*». — Δ. Η ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «*Ζωντανό και Πεθαμμένο*», — «*Ο Άσωτος*», — «*ΟΙ Άλυσίδες*» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΝΤΑ «*Από τούς Θρόλους των Αιώνων*», — «*Γραμματική τής Ρωμαϊκής Γλώσσας*» (Α' έκδοση) και Β' έκδοση, τόμοι 2 (δρ. 5). — Ζ. ΦΩΤΙΑΗ, (δράματα): «*Τό Έκθετο*», — «*Δίχως Άκρογιάλι*», — «*Χτισμένο στόν Άρμος*». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ «*Τό Γλωσσικό Ήήτημα*». — «*Στή Φοιτητική Συντροφιά*» (λ. 50). — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ, «*Μελάχρα*». —

Γιά τό έξωτερικό, λ. 25 παραπάνου ή κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ παραμμένοι του «*ΝΟΥΜΑ*» (έξόν από τόν πρώτο πού δέν υπάρχει κανένα του αντίτυπο) πουλιούνται δρ. 12,50 ή ένας για τήν Ελλάδα και φρ.χρ. 12,50 για τό έξωτερικό.